

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a doua)
2 iulie 1992*

Dansk Pelsdyravlforening
împotriva
Comisiei Comunităților Europene

„Concurență — Regulamentul nr. 26 — Societate cooperativă — Clauză de neconcurență —
Obligații de livrare exclusivă”

Cauza T-61/89

Faptele aflate la originea acțiunii	3
Procedura	6
Concluziile părților.....	7
Cu privire la pretențiile principale vizând anularea deciziei	8
1. În ceea ce privește aplicarea Regulamentului nr. 26 și incidența principiilor politicii agricole comune	8
2. În ceea ce privește incidența structurii cooperative și obiectul social al reclamantei.....	10
3. În ceea ce privește analiza pieței relevante.....	15
4. În ceea ce privește conformitatea statutului și a condițiilor generale ale reclamantei cu articolul 85 din tratat	16
4.1. Cu privire la caracterul de restrângere a concurenței al prevederilor contestate	17
4.1.1. Cu privire la clauza de neconcurență care este inclusă la articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul reclamantei, precum și la practicile concertate legate de aplicarea acestei clauze	17
4.1.2. Cu privire la articolul 5 din normele privind sistemul de asistență de urgență	22
4.1.3. Cu privire la obligațiile de livrare exclusivă, cărora le sunt subordonate acordarea unui avans pentru animale tinere și admiterea în competiție	29
4.1.4. Cu privire la articolul 5 din acordul standard privind controlul prelucrării pieilor..	33
4.2. Cu privire la efectul asupra schimburilor comerciale intracomunitare și la incidența considerabilă asupra concurenței	37
4.3. Cu privire la aplicarea articolului 85 alineatul (3) din tratat.....	39
Cu privire la pretențiile subsidiare de anulare a amenzii sau de reducere a sumei acesteia.....	40
Cu privire la cheltuielile de judecată.....	43

În cauza T-61/89,

Dansk Pelsdyravlforening, cu sediul social la Glostrup (Danemarca), reprezentată de domni Egon Hoegh și Lise Hoegh, avocați în Baroul Copenhaga, asistați de domnul Bernhard Gomard, profesor, cu domiciliul ales în Luxemburg la biroul domnului Schmaltz-Joergensen, director al Den Danske Bank International SA, 2, rue du Fossé,

reclamantă,

* Limba de procedură: daneza.

susținută de

Regatul Belgiei, reprezentat de domnii Robert Hoebaer, director administrativ în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, al Comerțului Exterior și Cooperării pentru Dezvoltare, și L. van den Eynde, inspector general în Ministerul Agriculturii, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la sediul Ambasadei Belgiei, 4 Rue des Girondins,

și de

Regatul Danemarcei, reprezentat de către domnul Jorgen Molde, consilier juridic în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg, la sediul Ambasadei Danemarcei, 4, Boulevard Royal,

interveniente,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată inițial de către doamna Ida Langermann, membră a serviciului juridic, și ulterior de către domnii Hans Peter Hartvig, consilier juridic, și Berend Jan Drijber, membru al serviciului juridic, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul domnului Roberto Hayder, reprezentant al serviciului juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

pârâtă,

având ca obiect anularea Deciziei Comisiei Comunităților Europene din 28 octombrie 1988 privind o procedură de aplicare a articolului 85 din Tratatul CEE (IV/B-2/31.424 - Hudson's Bay - Dansk Pelsdyravlerforening, JO L 316, p. 43) și, în subsidiar, anularea sau reducerea amenzii aplicate prin respectiva decizie,

TRIBUNALUL (Camera a doua),

compus din domnii J. L. Cruz Vilaça, președinte, A. Saggio, C. Yeraris, C. P. Briët și J. Biancarelli, judecători,

grefier: domnul H. Jung,

având în vedere procedura scrisă și în urma procedurii orale din 2 octombrie 1991,

pronunță prezenta

Hotărâre

Faptele aflate la originea acțiunii

1 Prezenta cauză are ca obiect o decizie a Comisiei Comunităților Europene (denumită în continuare „Comisia”) din 28 octombrie 1988, prin care aceasta a constatat că anumite acorduri, decizii și practici concertate ale Dansk Pelsdyravlforening (Asociația crescătorilor danezi de animale de blană) constituie încălcări ale articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE și i-a obligat pe respectivii crescători să înceteze încălcările și să se abțină în viitor să ia astfel de măsuri, a refuzat acordarea scutirii prevăzute la articolul 85 alineatul (3) și a aplicat o amendă asociației Dansk Pelsdyravlforening.

2 Dansk Pelsdyravlforening (denumită în continuare „DPF”) este o asociație cooperativă daneză. Aceasta reunește mai mult de 5 000 de crescători de animale de blană și regrupează cinci asociații provinciale. Obiectivul DPF este de a acționa ca un element de legătură între asociațiile provinciale, de a crea un spirit de solidaritate și de comunitate între crescătorii danezi de animale de blană și de a contribui la dezvoltarea creșterii de animale de blană în Danemarca, precum și de a reprezenta interesele crescătorilor de animale de blană în fața autorităților și a altor branșe profesionale.

3 DPF operează, de asemenea, sub denumirea de Danske Pels Auktioner (denumită în continuare „DPA”); în acest din urmă cadru, activitatea acesteia are ca obiect comercializarea de piei produse sau prelucrate de către membrii acesteia.

4 Orice persoană sau grup de persoane care crește animale de blană și care este membru al unei asociații provinciale care face parte din DPF este considerată membru (activ sau onorific) al DPF. Pe de altă parte, întreprinderile care prelucrează pieile pot fi, de asemenea, admise ca membri.

5 DPF oferă membrilor săi servicii de consiliere, servicii veterinare, posibilități de formare, o revistă lunară, precum și activități experimentale și de cercetare. Anumite servicii sunt gratuite, altele sunt remunerate.

6 DPF a introdus anumite dispoziții speciale în beneficiul membrilor săi, în special norme privind asistența de urgență, norme aplicabile în materie de sume oferite în avans pentru animale tinere și norme de admitere la competiții.

7 DPA organizează vânzări de piei la licitație. Aceste vânzări sunt publice și deschise tuturor membrilor reclamantei și oricărei alte persoane interesate, atât pentru cumpărare, cât și pentru vânzare.

8 Produsele în cauză sunt piei neprelucrate de vizon, de vulpe, de raton și de dihor. Cu toate acestea, în speță, numai pieile de vizon și de vulpe prezintă importanță. Pieile sunt vândute fie – în general – la licitație, fie – mai rar – prin intermediul tranzacțiilor private cu negociatori de piei. Există un număr redus de centre de licitație.

9 Danemarca produce anual aproximativ 9 milioane de vizoni și 240 000 de vulpi. Cea mai mare parte din aceste animale sunt vândute la licitațiile organizate de DPA. Pieile de vizon vândute la licitațiile organizate de către DPA reprezintă o treime din producția mondială. Aproximativ 98% din pieile vândute la aceste licitații sunt exportate.

10 Hudson's Bay and Annings Ltd (denumită în continuare „HBA”), devenită în 1986 Hudson's Bay Company Properties (UK) Ltd, este principala întreprindere de vânzare prin licitație de piei în Regatul Unit, cu filiale în Danemarca, Țările de Jos, Finlanda, Suedia și Norvegia. În Danemarca, precum și în alte țări, aceasta dispune de agenți responsabili de vânzarea și centralizarea pieilor destinate vânzării la licitații în Londra.

11 La 4 ianuarie 1985, HBA a prezentat Comisiei o cerere în vederea constatării, în conformitate cu articolul 3 din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor 85 și 86 din Tratatul CEE (JO 1962, 13, p. 204, denumit în continuare „Regulamentul nr. 17”), a unei încălcări a articolului 85 alineatul (1) și a articolului 86 din tratat, comisă de către DPF.

12 La 27 august 1985, DPF a notificat Comisiei următoarele acorduri și decizii:

a) Love for Dansk Pelsdyravlereforening („Statutul Asociației crescătorilor danezi de animale de blană”);

b) Regler for avlernes kapitalfond („Norme privind fondul de capital al crescătorilor”);

c) Regler for katastrofējaelpsordningen („Norme privind asistența de urgență”).

Aceasta a solicitat acordarea unei decizii de neintervenție și, în subsidiar, o declarație de exceptare în temeiul articolului 85 alineatul (3) din Tratatul CEE.

13 La 30 martie 1987, Comisia a decis deschiderea procedurii în condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17.

14 După ce i-a dat ocazia asociației DPF de a-și face cunoscut punctul de vedere cu privire la motivele reținute de către Comisie, în conformitate cu articolul 19 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 99/63/CEE al Comisiei din 25 iulie 1963 privind audierile prevăzute la articolul 19 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului (JO 1963, 127, p. 2268) și în urma consultării Comitetului consultativ privind practicile restrictive și pozițiile

dominante, Comisia a adoptat decizia contestată (denumită în continuare „decizia”), care cuprinde următoarea parte dispozitivă:

„Articolul 1

1. Acordurile și deciziile asociațiilor de întreprinderi de crescători danezi de animale de blană (DPF) și practicile concertate menționate mai jos constituie încălcări ale articolului 85 alineatul (1):

a) articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul DPF, care prevede că membrii activi sunt cei care, în special, își asumă angajamentul de a nu organiza vânzări sau de a-și acorda, sub orice altă formă, asistența pentru vânzările de piei care concurează cu activitatea comercială a asociației de crescători danezi de animale de blană și punerea în aplicare a acestei dispoziții;

b) articolul 5 din normele privind asistența de urgență, care prevede că ajutorul respectiv este refuzat în cazul în care asiguratul a furnizat piei spre vânzare altor cumpărători decât DPA în cursul anului în care s-a produs prejudiciul sau în cursul exercițiului financiar precedent;

c) obligația unui membru de a furniza DPA întreaga sa producție încredințând acestui organism vânzarea acesteia:

- în cazul în care membrul a beneficiat de un avans pentru animalele tinere;

- în cazul în care membrul dorește să intre în competiție;

d) articolul 5 din acordul standard privind controlul prelucrării pieilor, care interzice centrului de prelucrare a pieilor să expună piei sau să organizeze vânzări sau orice altă formă de expediere în beneficiul altor cumpărători decât cei din DPA.

2. În măsura în care nu a făcut acest lucru, DPF încetează încălcările menționate la alineatul (1) și se abține, în viitor, să adopte măsuri care să aibă un obiect sau un efect identice celor ale restricțiilor menționate anterior.

3. Se refuză o exceptare în temeiul articolului 85 alineatul (3) în favoarea normelor notificate Comisiei și care sunt citate la alineatul (1) literele (a) și (b).

4. [...]

Articolul 2

1. Se aplică o amendă de 500 000 ECU (cinci sute de mii ECU) Asociației crescătorilor danezi de animale de blană (DPF) pentru încălcările menționate la articolul 1.

2. [...]

Articolele 3 și 4

[...]"

15 În ceea ce privește articolul 85 alineatul (1), decizia prevede că, pe de o parte, articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul DPF și, pe de altă parte, obligația de livrare a întregii producții de piei, căreia i se subordonează posibilitatea de a beneficia de avansul pentru animalele tinere, de a fi afiliat sistemului de asistență de urgență și de a fi admis în competiții și care este, de asemenea, cuprinsă în acordul standard privind controlul prelucrării pieilor, au ca obiect sau ca efect restrângerea concurenței. Decizia arată că aplicarea articolului 85 alineatul (1) din tratat nu este exclusă de articolul 2 din Regulamentul nr. 26 al Consiliului din 4 aprilie 1962 de aplicare a anumitor reguli de concurență în domeniul producției și comercializării de produse agricole (JO 1962, 30, p. 993, denumit în continuare „Regulamentul nr. 26”).

16 În ceea ce privește aplicarea articolului 85 alineatul (3) din Tratatul CEE, decizia concluzionează că articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul DPF, precum și alte prevederi notificate, nu pot beneficia de exceptarea prevăzută în temeiul acestui alineat, întrucât nu se îndeplinesc condițiile de exceptare. În afară de aceasta, decizia concluzionează că normele privind avansul pentru animalele tinere, condițiile de admitere în competiție și acordul standard privind controlul prelucrării pieilor, care nu au fost, în mod formal, notificate Comisiei, nu intră în sfera de aplicare a articolului 4 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și că, din acest motiv, nu este posibil să se ia o decizie de aplicare a articolului 85 alineatul (3) din Tratatul CEE pentru aceste acorduri.

17 Este necesar să se arate că, prin scrisorile din 4 iunie 1987 și din 26 noiembrie 1987, DPF a făcut propuneri de modificare a unora dintre aceste norme. Cu toate acestea, conform deciziei, aceste propuneri nu au fost puse în aplicare, cu excepția normelor aplicabile avansului pentru animale tinere. Comisia a declarat că nu are în vedere posibilitatea emiterii unei decizii de neintervenție sau a unei exceptări decât după ce s-au făcut modificările propuse și după ce a avut posibilitatea de a examina punerea în aplicare a acestora.

Procedura

18 Acestea sunt circumstanțele în care, prin cererea depusă la grefa Curții la 18 ianuarie 1989, DPF a introdus prezenta acțiune vizând, în principal, anularea deciziei și, în subsidiar, anularea sau reducerea sumei amenzii aplicate.

19 Procedura scrisă s-a derulat în întregime în fața Curții.

20 Prin Ordonanța din 7 iunie 1989, Curtea a admis intervenția Regatului Belgiei și a Regatului Danemarcei în sprijinul concluziilor reclamantei.

21 Prin Ordonanța din 15 noiembrie 1989, Curtea a trimis cauza în fața Tribunalului, în conformitate cu articolul 14 din Decizia Consiliului din 24 octombrie 1988 de instituire a unui Tribunal de Primă Instanță a Comunităților Europene.

22 Prin Ordonanța din 15 mai 1990, Tribunalul a respins o cerere de intervenție în sprijinul concluziilor Comisiei, introdusă la 20 februarie 1990 de către domnii Harald Andersen și Joergen Hansen Pedersen.

23 Prin scrisorile depuse la grefa Tribunalului la 18 martie 1991 și la 21 martie 1991, părțile la acțiunea principală au răspuns la întrebările care le-au fost adresate de Tribunal prin scrisoarea grefierului din 14 februarie 1991.

24 Având în vedere răspunsurile la aceste întrebări și ținând seama de raportul judecătorului raportor, Tribunalul a hotărât să deschidă procedura orală fără a lua măsuri prealabile de cercetare judecătorească.

25 Susținerile orale ale părților la acțiunea principală și ale Regatului Belgiei, în calitate de intervenient, și răspunsurile acestora la întrebările Tribunalului au fost ascultate în ședința din 2 octombrie 1991.

Concluziile părților

26 DPF, reclamantă, solicită Tribunalului:

1) în principal:

să declare nulă și neavenită decizia Comisiei din 28 octombrie 1988 în cauza IV/B-2/31.424;

În subsidiar:

să anuleze sau să reducă amenda aplicată de Comisie prin decizia menționată anterior;

2) să oblige pârâta la plata cheltuielilor de judecată.

27 Comisia, pârâtă, solicită Tribunalului:

1) să respingă acțiunea ca nefondată;

2) să oblige reclamanta la plata cheltuielilor de judecată.

28 Regatul Belgiei, intervenient, solicită Tribunalului:

să declare fondate pretențiile reclamantei.

29 Regatul Danemarcei, intervenient, sprijină toate pretențiile reclamantei.

Cu privire la pretențiile principale vizând anularea deciziei

30 În susținerea pretențiilor sale din acțiunea principală, DPF a ridicat un singur motiv, întemeiat pe neîncălcarea articolului 85 alineatul (1) din tratat. Acest motiv este alcătuit din patru părți. În primul rând, DPF susține că nu s-a ținut seama de către Comisie de incidența Regulamentului nr. 26 și nici de cea a principiilor de politică agricolă comună. Aceasta susține, în al doilea rând, că trebuie să se țină seama de statutul său de cooperativă și de obiectul său social. În al treilea rând, aceasta contestă analiza funcționării pieței de referință efectuată de către Comisie. În cele din urmă, reclamanta susține, în al patrulea și ultimul rând, că statutul său și condițiile generale de vânzare, pe care aceasta le practică, nu sunt contrare articolului 85 din tratat.

1. În ceea ce privește aplicarea Regulamentului nr. 26 și incidența principiilor politicii agricole comune

Argumentele părților

31 Reclamanta și intervenientele susțin că este necesar să se țină seama de incidența, în ceea ce privește caracterul legal al prevederilor contestate, a Regulamentului nr. 26 și a obiectivelor și normelor politicii agricole comune.

32 Deși admite că pieile animalelor de blană nu sunt menționate în anexa II din tratat, la care se face trimitere la articolul 38, și că acestea nu sunt reglementate deci de Regulamentul nr. 26, reclamanta apreciază totuși că nu se pot evalua activitățile sale fără a se ține seama de principiile care reglementează politica agricolă comună și obiectivele vizate de aceasta. Reclamanta arată, în această privință, că toate activitățile sale au legătură cu creșterea animalelor vii în vederea vânzării pieilor. Creșterea animalelor de blană trebuie considerată o activitate cu caracter agricol. De fapt, animalul de blană ca „animal viu” se numără printre produsele agricole enumerate în anexa II la tratat. În 1957, continuă reclamanta, creșterea animalelor de blană reprezenta o parte nesemnificativă din producția agricolă a statelor membre. Această circumstanță explică, în opinia acesteia, absența menționării acestor animale în anexa II la tratat.

33 În afară de aceasta, reclamanta consideră că îndeplinește pe deplin obiectivele stabilite pentru politica agricolă comună la articolul 39 din tratat. Datorită eforturilor depuse de către reclamantă, creșterea animalelor de blană s-a dezvoltat simțitor în Danemarca și a contribuit, într-o mare măsură, la asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru o parte din populația agricolă.

34 Comisia răspunde că Regulamentul nr. 26 nu se aplică decât produselor enumerate în anexa II. Chiar dacă produsul în cauză este subordonat producției unui produs care figurează în respectiva anexă, Regulamentul nr. 26 nu se aplică (Hotărârea Curții din 25 martie 1981, Coöperatieve Stremsel- en Kleurselfabriek/Comisia, denumită „a cheagului”, 61/80, Rec. p. 851). Pe lângă aceasta, Comisia subliniază că Regulamentul nr. 26 nu autorizează, în general, aplicarea restricțiilor de concurență în sectorul agricol.

35 Conform Guvernului belgian, decizia Comisiei aduce atingere principiilor de bază ale cooperării în agricultură. Cooperativa agricolă exercită, prin crearea de asociații de exploatații agricole, o funcție de reglementare în interesul membrilor săi și, prin urmare, favorizează concurența atât pentru membri, cât și pentru terți. Guvernul belgian recunoaște că Regulamentul nr. 26 are o sferă de aplicare limitată, însă subliniază că unele produse, altele decât cele care figurează în anexa II la Tratatul CEE, fac parte din producția agricolă și că producătorii acestora fac parte din organizații agricole. În afară de aceasta, Guvernul belgian menționează că producția agricolă evoluează și că, din acest motiv, Regulamentul nr. 26 se aplică din ce în ce mai puțin activităților legate de agricultură. Or, întrucât agricultura se caracterizează în Comunitatea Europeană prin structura sa familială, cooperarea constituie, pentru aceste exploatații familiale, o garanție a accesului pe piață.

Constatările Tribunalului

36 Tribunalul amintește, astfel cum a arătat deja Curtea în Hotărârea din 25 martie 1981, menționată anterior, (61/80), că în sensul articolului 42 din tratat, dispozițiile capitolului referitor la normele de concurență nu se aplică producției și comerțului cu produse agricole decât în măsura stabilită de către Consiliu. Articolul 38 alineatul (3) din tratat prevede că produsele reglementate de dispozițiile articolelor 39 - 46 din tratat sunt enumerate în lista care face obiectul anexei II la tratat și la care Consiliul putea, în termen de doi ani de la intrarea în vigoare a tratatului, să adauge alte produse. Acestea sunt dispozițiile conform cărora sfera de aplicare a Regulamentului nr. 26 a fost limitată, la articolul 1, la producția și la comerțul cu produsele enumerate în anexa II la tratat.

37 Astfel cum a considerat Curtea, în Hotărârea din 25 martie 1981, denumită „a cheagului”, menționată anterior, în lipsa unor dispoziții comunitare care să explice noțiunile din anexa II la tratat și ținând seama de faptul că această anexă reia cu exactitate anumite poziții din nomenclatura Consiliului de Cooperare Vamală, este necesar să se facă trimitere, pentru interpretarea respectivei anexe, la notele explicative ale acestei nomenclaturi, denumită „nomenclatura de la Bruxelles”. Din nota explicativă și din chiar conținutul capitolului 43 din această nomenclatură, intitulat „Prelucrarea pieilor și blănurilor – pielărie artificială”, reiese că pieile și blănurile fac obiectul respectivului capitol 43, în special blănurile de vulpe (poziția

4301.60) și blănurile de vizon (poziția 4302.11). Însă, capitolul 43 nu figurează în anexa II la tratat. Prin urmare, Regulamentul nr. 26 nu se aplică în cazul fabricării unui produs care nu este menționat în anexa II la tratat, chiar dacă acesta constituie un produs accesoriu altui produs care este inclus, în ceea ce îl privește, în această anexă (Hotărârea Curții din 25 martie 1981, denumită „a cheagului”, menționată anterior). Prin urmare, Tribunalul consideră că, în cazul în care pieile și blănurile de animale nu sunt menționate în anexa II, care conține o listă limitativă a produselor agricole, pieile și blănurile de animale nu intră în sfera de aplicare a dispozițiilor Regulamentului nr. 26.

38 Această concluzie nu este pusă sub semnul întrebării de circumstanțele – să presupunem că sunt stabilite – că, pe de o parte, creșterea animalelor de blană este considerată o îndeletnicire cu caracter agricol în Danemarca și că, pe de altă parte, crescătorii de animale de blană din această țară s-au regrupat într-o asociație cooperativă ale cărei activități contribuie la realizarea unor scopuri identice cu cele urmărite de politica agricolă comună și menționate la articolul 39 din tratat.

39 Prin urmare, prima parte a motivului unic, întemeiată pe aplicabilitatea Regulamentului nr. 26, este nefondată.

2. În ceea ce privește incidența structurii cooperative și obiectul social al reclamantei

Argumentele părților

40 Reclamanta și intervenientele susțin că obiectul social și caracterul cooperativ al reclamantei au o incidență asupra aplicabilității articolului 85 alineatul (1) din tratat la faptele care fac obiectul cauzei.

41 Conform reclamantei, activitățile unei cooperative tipice constau într-o colaborare între agricultorii independenți - membri ai unei cooperative – în temeiul căreia produsele acestora sunt prelucrate într-o întreprindere comună și/sau comercializate de către aceasta (asociații de producție și de vânzare) sau produsele utilizate în producția primară sunt achiziționate în comun (grupuri de achiziționare). Prin urmare, forma de cooperativă permite menținerea naturii individuale sau familiale a exploatațiilor primare acolo unde aceasta se justifică și utilizarea întreprinderii comune pentru servicii (cumpărare, vânzare, asistență tehnică etc.) pe care un membru nu o poate asigura în mod individual, permițând astfel creșterea producției și îmbunătățirea calității acesteia, consolidarea condițiilor de concurență și, în consecință, scăderea prețurilor contribuind totodată la îmbunătățirea condițiilor de trai ale populației agricole. Reclamanta subliniază că, în majoritatea societăților cooperative, calitatea de membru impune îndeplinirea anumitor obligații față de cooperativă, principalele fiind, în special, că membrii trebuie să își vândă produsele prin asociație, că aceștia se pot retrage din cooperativă numai după o anumită perioadă de timp, iar retragerea poate face obiectul unor sancțiuni. Aceste obligații sunt necesare, conform reclamantei, pentru a face posibilă finanțarea societății (care nu dispune decât de un capital de bază foarte redus) și pentru a proteja interesele tuturor membrilor de a continua activitățile comune. Pe de altă parte, comunitatea de interese care există între membri și asociație, precum și solidaritatea și loialitatea care stau la baza acesteia

implică faptul că membrii se abțin de la a acționa împotriva intereselor asociației, de exemplu prin participarea activă la o asociație concurentă. În afară de acesta, reclamanta reamintește că drepturile economice ale membrilor unei cooperative se stabilesc în funcție de vânzările realizate prin intermediul acesteia și nu de aportul de capital al acestora și că regula „o persoană - o voce” este esențială în contextul unei asociații cooperative.

42 În ceea ce privește raportul între principiile cooperative și normele de concurență ale tratatului, reclamanta consideră că o organizație care acționează în conformitate cu astfel de principii nu încalcă aceste reguli. Reiese, în special din Hotărârea Curții din 25 martie 1981, denumită „a cheagului”, menționată anterior și, în special din observațiile formulate de Guvernul francez în cauza respectivă, că „o cooperativă agricolă necesită, pe de o parte, stabilirea de legături privilegiate între agricultori și, pe de altă parte, între aceștia din urmă și cooperativă” (punctul 22), fără ca aceste reguli să fie în principiu incompatibile cu articolul 85 alineatul (1). Pentru a hotărâ, trebuie să se analizeze, conform reclamantei, concret și în fiecare caz, obligațiile pe care o cooperativă le impune membrilor săi.

43 Reclamanta se consideră o cooperativă tipică în sensul tradițional, asociind numeroase mici crescătorii de animale de blană, de dimensiune familială, în vederea soluționării problemelor comune referitoare la achiziții, la controalele de calitate, la combaterea bolilor, la comercializarea produselor finite, la cercetare și la dezvoltare.

Reclamanta arată că a optat pentru forma de cooperativă atât din motive istorice, întrucât în Danemarca activitățile legate de agricultură sunt în mod tradițional organizate sub formă de cooperativă, iar creșterea animalelor de blană s-a dezvoltat plecând de la agricultură, cât și din rațiuni economice, întrucât forma de societate cooperativă a permis conservarea, în creșterea animalelor de blană, a întreprinderilor de familie. Faptul că pieile se comercializează prin intermediul unor vânzări la licitație nu diferențiază, în opinia reclamantei, activitatea acesteia de cea a altor cooperative tipice, întrucât multe alte produse agricole sunt vândute la licitație.

În cazul pieilor, a căror piață relevantă este piața mondială, toate vânzările en gros se efectuează prin intermediul vânzărilor la licitație, care sunt determinante în stabilirea prețurilor. Numai în acest mod crescătorii de animale de blană pot pregăti piei de cea mai bună calitate și se poate crea o piață pe care oferta să fie prezentată, după sortare, unor numeroși cumpărători în condiții care să permită o stabilire rațională a prețurilor.

Conform explicațiilor reclamantei, piața pieilor este în întregime transparentă, vânzările la licitație pe care aceasta le organizează fiind deschise atât membrilor DPF, cât și terților. De asemenea, membrii săi pot alege să își vândă în totalitate sau parțial producția prin intermediul altor canale de vânzare. Reclamanta explică faptul că, spre deosebire de ceea ce se întâmplă în alte cooperative din diferite state membre, aceasta nu a vrut niciodată să introducă obligația de comercializare legată de calitatea de membru; numai în situații în care un membru beneficiază de prestații specifice din partea reclamantei (ajutor de urgență, avans pentru animalele tinere etc.), acesta trebuie să accepte obligația limitată de a livra pieile cooperativei.

44 Comisia subliniază, în ceea ce o privește, faptul că reclamanta nu are ca obiect numai apărarea intereselor membrilor săi în ceea ce privește administrația și alte sectoare de activitate, ci și vânzarea de piei produse sau prelucrate de membrii săi. Vânzările la licitație reprezintă o parte foarte importantă a activităților reclamantei, iar acestea nu pot fi comparate, în această privință, cu cele ale unei cooperative agricole. În afară de aceasta, Comisia reamintește că Hotărârea din 25 martie 1981, denumită „a cheagului”, menționată anterior, nu viza poziția cooperativelor agricole la care se referă observațiile Guvernului francez (punctul 25). Comisia estimează că Guvernul francez urmărea, în cazul respectiv, să atragă atenția asupra existenței, în sectorul agricol, a numeroase mici cooperative locale, care trebuie considerate ca intrând în sfera de aplicare a articolului 2 din Regulamentul nr. 26. Nu aceasta este situația în prezenta cauză. Într-adevăr, produsul în cauză nu este menționat în anexa II la tratat. În afară de aceasta, reclamanta nu este o cooperativă locală de mici dimensiuni, ci o societate cooperativă care ocupă o poziție foarte importantă pe piața în cauză. Comisia remarcă, pe de altă parte, că noțiunea de întreprindere în sensul articolului 85 din tratat nu este legată nici de forme juridice specifice și nici de modul în care întreprinderea este deținută în proprietate (a se vedea, de exemplu, Hotărârile Curții din 16 decembrie 1975, Suiker Unie/Comisie, 40/73 - 48/73, 50/73, 54/73 à 56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, Rec. p. 1663 și din 25 martie 1981, denumită „a cheagului”, menționată anterior).

45 Conform Guvernului belgian, cooperativa reprezintă, într-o economie de piață, o formă specifică de întreprindere, intermediară între o întreprindere în care toate unitățile economice sunt independente și o întreprindere în care toate unitățile economice au fost integrate. Caracteristica esențială a cooperativei este dublul raport existent între societate și membrii acesteia. Membrul cooperativei este, în același timp, utilizator de servicii sau furnizor de produse și aducător de capital. În cazul în care se afiliază la o cooperativă, un membru beneficiază de avantajele acesteia. Prin urmare, este normal ca un membru să își asume angajamentul de a nu-și exercita activitatea în același timp împreună cu și împotriva acestei cooperative, prin organizarea de vânzări concurențiale. Principiile de bază ale mișcării cooperative nu trebuie considerate contrare articolului 85 alineatul (1) din tratat. Prin regrouparea de unități economice de mică dimensiune, cooperarea constituie o formă de concentrare care favorizează o concurență reală. Dispozițiile care fac obiectul deciziei sunt conforme principiilor fundamentale ale cooperării. Guvernul belgian susține că regulile de concurență trebuie aplicate ținându-se seama de realitatea de pe piață. În Hotărârea din 25 octombrie 1977, Metro/Comisie (26/76, Rec. p. 1875), Curtea a recunoscut că natura și intensitatea concurenței pot varia. Făcând trimitere la concluziile avocatului general, domnul Reischl, din Hotărârile Curții din 29 octombrie 1980, Frații Roquette /Consiliu (138/79, p. 3333) și Maizena/Consiliu (139/79, Rec. p. 3393), în care acesta a arătat că, în sectorul agricol, regulile de concurență au o sferă de aplicare relativă, Guvernul belgian estimează că obiectivele definite la articolul 39 din tratat trebuie, de asemenea, să fie luate în considerare la examinarea respectării regulilor de concurență de către o cooperativă agricolă.

46 Guvernul danez susține că prezenta cauză ridică întrebări de principiu referitoare la raporturile între normele comunitare de concurență și mișcarea cooperativă. Acesta remarcă faptul că, spre deosebire de capitalul social al societăților cu răspundere limitată, capitalul social al cooperativei depinde de numărul membrilor acesteia și de cifra de afaceri realizată de către fiecare membru al cooperativei cu aceasta. Cooperativa se bazează pe principiul libertății de aderare și al libertății de a părăsi cooperativa. Excedentele cooperativei sunt împărțite între membrii acesteia proporțional cu cifra de afaceri pe care aceștia au realizat-o împreună cu

respectiva cooperativă și nu proporțional cu eventualul aport de capital al acestora. Membrii dispun toți de același drept de vot, independent de aportul de capital al fiecăruia. Scopul cooperativei este, prin urmare, acela de a crea condițiile unei colaborări voluntare, în scop lucrativ, în interesul membrilor. Structura cooperativei influențează în mod direct definiția drepturilor și obligațiilor membrilor. În consecință, fiecare membru trebuie să aibă un comportament loial față de cooperativă, adică față de ceilalți membri, iar membrii au obligația de a nu acționa direct împotriva intereselor cooperativei.

47 În opinia Guvernului danez, mișcarea cooperativă contribuie la realizarea obiectivelor politicii agricole comune, astfel cum sunt definite la articolul 39 din tratat. Admițând că Regulamentul nr. 26 nu se referă la activitatea reclamantei, aceasta nefiind, în măsura în care pieile de animale de blană nu sunt menționate în anexa II la tratat, o activitate agricolă în sensul Tratatului CEE, Guvernul danez subliniază, cu toate acestea, că acest regulament reflectă natura raporturilor care trebuie să prevaleze între normele politicii agricole comune și normele comunitare de concurență și că, prin urmare, trebuie să se țină seama de condițiile specifice ale producției agricole și de avantajele legate de utilizarea cooperativei ca formă de organizare. Prin urmare, un acord încheiat între un anumit număr de persoane în scopul creării unei cooperative nu încalcă dispozițiile articolului 85 alineatul (1) din tratat.

48 Conform Guvernului danez, DPF este o cooperativă tipică. Cu toate că DPF este o societate cu o cifră de afaceri într-adevăr semnificativă, aceasta este totuși compusă dintr-un anumit număr de producători de dimensiune mică sau mijlocie. Prin urmare, situația este diferită de cea prezentată în „cauza cheagului”, menționată anterior. Statutul DPF nu reprezintă decât expresia stabilirii de legături necesare între membri și cooperativă, de care depinde eficiența acesteia și, prin urmare, capacitatea acesteia de a face față concurenței la nivel mondial, ceea ce ar fi de o importanță esențială în raport cu situația concurenței din cadrul Comunității.

Constatările Tribunalului

49 Tribunalul reamintește, cu titlu preliminar, că articolul 85 din tratat se aplică tuturor acordurilor între întreprinderi, tuturor deciziilor asociațiilor de întreprinderi și tuturor practicilor concertate care au ca obiect sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în interiorul pieței comune și care pot aduce atingere comerțului între statele membre.

50 Tribunalul consideră, în primul rând, că DPF trebuie considerată o întreprindere în sensul articolului 85 din tratat, astfel cum reiese implicit din răspunsul prezentat mai sus la prima parte a motivului unic, referitoare la aplicabilitatea Regulamentului nr. 26. De fapt, în sensul dreptului comunitar al concurenței, pe de o parte, noțiunea de întreprindere include orice entitate care desfășoară o activitate economică (Hotărârea Curții din 23 aprilie 1991, Hoefner și Elser, C-41/90, Rec. p. I-1979), independent de statutul juridic al acestei entități și, pe de altă parte, organizarea de vânzări de piei la licitațiile publice este o activitate economică. Faptul că DPF este o cooperativă organizată în conformitate cu legislația daneză nu poate aduce atingere naturii economice a activității exercitate de către respectiva cooperativă. Tribunalul consideră, în al doilea rând, că DPF poate, de asemenea, să fie calificată drept asociație de întreprinderi,

întrucât, în sensul aceluiași articolul 4 punctul 1 din statutul său, aceasta poate să reunească nu numai persoane fizice, ci și societăți pe acțiuni, societăți în nume colectiv și orice alte forme de societăți care, prin natura lor, desfășoară, de asemenea, o activitate economică.

51 Prin urmare, este necesar, pentru Tribunal, să analizeze relevanța argumentelor reclamantei și a intervenientelor legată de concilierea principiilor care reglementează sectorul cooperativ cu regulile comunitare de concurență. În acest sens, trebuie remarcat faptul că, în cazul în care organizarea unei întreprinderi sub forma juridică specifică de societate cooperativă nu constituie în sine un comportament cu efecte restrictive asupra concurenței, un astfel de mod de organizare, ținând seama de contextul în care cooperativa își desfășoară activitatea, poate constitui totuși un motiv capabil să influențeze conduita comercială a întreprinderilor membre ale cooperativei, astfel încât să restrângă sau să denatureze concurența pe piața pe care aceste întreprinderi își desfășoară activitățile comerciale.

52 Tribunalul consideră, de fapt, că orice cooperativă, în funcție de contextul în care își desfășoară activitatea, poate avea un efect asupra concurenței, în cel puțin două moduri. Pe de o parte, o societate cooperativă, precum cea din cazul de față, prin chiar principiile care o reglementează, poate aduce atingere concurenței în ceea ce privește activitatea care corespunde obiectului de activitate, mai ales atunci când, în numele principiilor cooperative, respectiva societate se sustrage, într-o proporție variabilă în funcție de fiecare stat membru în parte, aplicării normelor de drept național impuse altor forme de organizare a societăților. Pe de altă parte, obligațiile impuse membrilor cooperativei și în special obligațiile legate de aplicarea principiului denumit „fidelitate față de cooperativă”, în temeiul căreia cooperativa le impune, ca regulă generală, membrilor săi obligații de livrare sau de furnizare în schimbul unor avantaje speciale pe care aceasta li le acordă, pot avea o influență atât asupra activității economice a cooperativei, cât și asupra liberei concurențe între membrii săi și față de terți. Prin urmare, în cazul în care se pot lua în considerare, în aprecierea efectelor asupra unei anumite piețe date de prezența unei cooperative, caracteristicile speciale ale acestei forme de asociere de întreprinderi, această luare în considerare trebuie să se facă în special în conformitate cu dispozițiile articolului 85 alineatul (3) din tratat. Prin urmare, reclamanta și intervenientele nu sunt întemeiate nici în a susține că desfășurarea unei activități economice de către o societate cooperativă se sustrage, din principiu, aplicării dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) din tratat, nici în a afirma că, prin natura lor, condițiile de punere în aplicare a regulilor comunitare de concurență în sectorul cooperativ sunt, în sine, diferite de cele referitoare la alte forme de organizare a activității economice (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 25 martie 1981, denumită „a cheagului”, menționată anterior). Un raționament diferit ar permite oricărui stat membru să privilegieze un anumit tip de întreprindere în cadrul organizării sale economice, numai în scopul de a permite întreprinderilor în cauză să se sustragă regulilor comunitare de concurență, aplicabile întreprinderilor. Prin urmare, ar rezulta o încălcare a egalității între operatorii economici, incompatibilă chiar cu fundamentele sistemului juridic comunitar.

53 În speță, această concluzie este sprijinită de faptul, menționat anterior, că statutul reclamantei îi permite acesteia să numere, printre membrii săi activi, nu numai crescători persoane fizice, ci, de asemenea, societăți pe acțiuni, societăți în nume colectiv și orice alte forme de societăți.

54 De asemenea, trebuie amintit că, astfel cum a hotărât deja Curtea în Hotărârile din 30 aprilie 1986, ASJES (cauzele conexe 209/84 – 213/84, Rec., p. 1425) și din 27 ianuarie 1987, Verband der Sachversicherer/Comisie (45/85, Rec. p. 405), în cazul în care tratatul a prevăzut ca anumite activități să fie exceptate de la aplicarea normelor de concurență, acesta a prevăzut o derogare expresă în acest sens. Acesta este cazul, în special, al producției și comerțului cu produse agricole, în conformitate cu articolul 42 din tratat. Tribunalul consideră că aceste principii, stabilite în cursul examinării anumitor sectoare de activitate, trebuie să fie transpuse, prin analogie, cu privire la anumite forme și modalități de organizare a întreprinderilor sau a activității economice. Însă, este cunoscut faptul că nicio dispoziție a tratatului nu a exclus sau modificat condițiile de aplicare a normelor comunitare de concurență în privința întreprinderilor organizate sub formă de cooperativă. Astfel de întreprinderi pot, după caz, beneficia, ca orice altă întreprindere, de derogările prevăzute de tratat. Acesta ar fi cazul, în special, dacă activitatea reclamantei ar fi menționată în anexa II la tratat și ar intra, prin urmare, în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 26, ceea ce, astfel cum a stabilit deja Tribunalul, nu se verifică în speță.

55 Din considerentele de mai sus reiese că reclamanta și intervenientele nu sunt întemeiate să susțină că faptul că reclamanta este o societate cooperativă și obiectul său social pot avea vreun efect asupra condițiilor de punere în aplicare în speță a normelor comunitare de concurență.

56 Prin urmare, a doua parte a motivului unic, întemeiată pe incidența structurii cooperative și pe obiectul de activitate al reclamantei, nu este fondată.

3. În ceea ce privește analiza pieței relevante

Argumentele reclamantei

57 În esență, reclamanta este de acord cu definiția pieței de referință, reținută de Comisie. Totuși, aceasta acuză Comisia că a efectuat o analiză incorectă a funcționării pieței. Aceasta a susținut că piața pieilor, ale cărei principale produse sunt pieile de vizon și de vulpe, este o piață globală. Cheltuielile de transport al pieilor sunt mici în raport cu valoarea acestora. Producția este asigurată de un mare număr de mici unități de producție. Pieile brute sunt cerute de către aproximativ 1 000 de cumpărători profesioniști, care lucrează pentru principalii angroșiști și producători de piei proveniți din 30 de țări diferite. Cumpărătorii caută piei sub formă de loturi care conțin un mare număr de piei asemănătoare în ceea ce privește tipul acestora, mărimea, calitatea și culoarea. Un crescător nu poate îndeplini aceste condiții singur. Numai centrele de vânzare, după colectarea pieilor, precum și după trierea și gruparea acestora, sunt în măsură să îndeplinească condițiile stabilite de către cumpărători, obținând, în același timp, cele mai ridicate prețuri pentru piei. Pentru alegerea unui canal de distribuție, perspectiva vânzării produselor sale la cele mai ridicate prețuri este decisivă pentru crescător. Pentru cumpărători, concurența între centrele de vânzare rezidă în sortarea pe care aceste centre o pot oferi, în încrederea pe care aceștia o au în trierea efectuată, precum și în calitatea serviciilor propuse clienților, sub formă, în special, de expedieri rapide și corecte a pieilor. Reclamanta susține că din această analiză a structurii pieței rezultă că nu există, în practică, nicio posibilitate de vânzare a pieilor în mod eficient, în cazul în care se folosește un număr mare de canale de distribuție fără mare importanță sau în cazul în care se recurge la vânzarea directă

către persoane de drept privat. Pe de altă parte, vânzarea către revânzători privați nu reprezintă decât un procent redus din producția mondială de piei, iar acest lucru numai în țările în care producția de piei este atât de limitată ca volum încât comercializarea acestora nu are o importanță reală pentru economia țării.

58 Pe baza acestei analize a pieței și a circuitelor de vânzare de piei, reclamanta consideră că la punctul 4 litera (i) din decizie, Comisia nu a efectuat o analiză corectă a funcționării pieței, întrucât vânzarea către comercianți de piei din afara sistemului de vânzare la licitație nu are loc decât într-o măsură cu totul nesemnificativă și fără consecințe asupra structurilor pieței mondiale. Mai mult, argumentul enunțat la punctul 11 din decizie, conform căruia „este practic exclus ca crescătorii danezi să poată să vândă în mod privat către cumpărători din alte state membre”, precum și argumentul de la punctul 12, conform căruia „membrii nu au nici posibilitatea de a face vânzări private” se întemeiază pe o concepție cu privire la piața de blănuri care nu corespunde realității.

Constatările Tribunalului

59 Tribunalul constată că această parte a motivului invocat de către reclamantă se întemeiază pe o interpretare eronată a deciziei contestate. De fapt, la punctul 4 litera (i) din decizie, Comisia se limitează la a afirma că „pieile sunt vândute fie prin tranzacții private către comercianții de piei, fie, de cele mai multe ori, la licitație”. Cifrele citate la același punct al deciziei nu fac altceva decât să confirme această constatare, iar proporțiile pe care aceste cifre le reprezintă sunt, pe de altă parte, în întregime confirmate de datele din cerere. Mai mult, reclamanta nu a contestat niciodată faptul că crescătorii pot, în cadrul vânzărilor, să utilizeze canalul de distribuție al tranzacțiilor private. Prin urmare, reclamanta susține, în mod eronat, faptul că, în vederea descrierii pieței, Comisia s-a bazat pe o pretinsă importanță excesivă a vânzărilor private în raport cu vânzările la licitație, care nu corespunde realității. Prin urmare, Comisia nu a comis nicio eroare de fapt în aprecierea modalităților de funcționare a pieței.

60 Prin urmare, a treia parte a motivului unic, întemeiată pe inexactitatea descrierii pieței relevante, este nefondată.

4. În ceea ce privește conformitatea statutului și a condițiilor generale ale reclamantei cu articolul 85 din tratat

61 Reclamanta a adus în sprijinul acestei părți a motivului patru obiecții: în primul rând, aceasta susține că statutul acesteia și condițiile generale nu sunt contrare articolului 85 alineatul (1) din tratat. În al doilea rând, aceasta îi reproșează Comisiei faptul că nu a evaluat aceste dispoziții în contextul în care acestea trebuie să fie aplicate. În al treilea rând, aceasta susține că, în orice caz, condițiile prevăzute de decizie au o influență minimă de care se poate, conform regulii „*de minimis*” să nu se țină cont. În cele din urmă, în replica sa, aceasta susține că, în orice caz, condițiile de la articolul 85 alineatul (3) din tratat sunt îndeplinite, iar Comisia ar fi trebuit să dea curs cererii sale de scutire în temeiul articolului 85 alineatul (3) din tratat.

62 Tribunalul reamintește că, în scopul punerii în aplicare a articolului 85 alineatul (1) din tratat, impactul asupra concurenței poate rezulta atât din obiectul practicii restrictive în cauză, în speță decizia de a forma o asociație de întreprinderi, cât și din efectele acesteia asupra pieței. Libera concurență trebuie analizată în cadrul real în care aceasta s-ar produce în lipsa dispozițiilor contestate (a se vedea, printre altele, Hotărârile Curții din 30 iunie 1966 Société Technique Minière, 56/65, Rec. p. 337 și din 11 iulie 1985, Remia/Comisia, 42/84, Rec. p. 2545).

63 Prin urmare, trebuie să se analizeze în mod succesiv dacă dispozițiile contestate pot intra în sfera de aplicare a interdicției prevăzute la articolul 85 alineatul (1) din tratat și, în caz afirmativ, să se cerceteze dacă, pe de o parte, impactul asupra concurenței, care reprezintă obiectul sau efectul acestora, este suficient de semnificativ și, pe de altă parte, după caz, dacă acestea pot fi exceptate în condițiile prevăzute la alineatul (3) din același articol. Această analiză trebuie precedată de o analiză a sferei de aplicare a fiecăreia din aceste dispoziții contestate, în temeiul articolului 85 alineatul (1). Tribunalul reamintește, în acest sens, că patru dispoziții sunt criticate de decizie. În primul rând este vorba de clauza de neconcurență care este inclusă la articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul reclamantei; în al doilea rând, de articolul 5 din normele privind sistemul de ajutor de urgență; în al treilea rând, de obligațiile de livrare exclusivă la care este subordonată posibilitatea, pentru membrii asociației, de a beneficia de avansul pentru animale tinere și de a fi admis în competiție și, în al patrulea și ultimul rând, de articolul 5 din acordul standard privind controlul prelucrării pieilor, conform căruia un centru de prelucrare a pieilor nu poate prezenta pieile depozitate decât reprezentanților reclamantei.

4.1. Cu privire la caracterul de restrângere a concurenței al prevederilor contestate

4.1.1. Cu privire la clauza de neconcurență care este inclusă la articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul reclamantei, precum și la practicile concertate legate de aplicarea acestei clauze

64 Decizia prevede că articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul DPF constituie o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din tratat, în special deoarece această prevedere impune o obligație de neconcurență membrilor acestei asociații, izolând astfel piața daneză de concurență. La punctul 10 litera (i) din decizie, Comisia concluzionează că „articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul DPF (impune) o obligație de neconcurență membrilor acestei asociații. Această obligație le interzice în special membrilor să acționeze în calitate de agenți colectori pentru concurenți, blocând astfel accesul concurenței la piața daneză. Efectul restrictiv al acestei interdicții este agravat de practicile concertate care constau în faptul că membrii nu depozitau pieile la concurenți”.

65 În sensul articolului 4 punctul 1 litera (f) din statutul DPF:

„Membrii asociației Dansk Pelsdyravlforening sunt repartizați în trei grupe:

- membrii activi (secțiunea I);

- [...]

Orice persoană sau grup de persoane (societate pe acțiuni, societate în nume colectiv sau de alt tip) care crește animale de blană și care este membru al unei asociații provinciale care face parte din Dansk Pelsdyravlereforening este considerată membru activ.

[...]

f) (care) își asumă angajamentul de a nu organiza vânzări de piei care pot intra în concurență cu cele ale asociației de crescători danezi de animale de blană și de a nu susține în niciun fel vânzarea de piei în concurență cu activitățile de vânzare ale Dansk Pelsdyravlereforening.”

Argumentele părților

66 Conform reclamantei, articolul 4 punctul 1 litera (f) din statut, care a fost introdus în statutul acesteia în 1946, când aceasta a preluat o sală de licitații și și-a început activitatea sub denumirea de DPA, doar îi obligă pe membri să nu desfășoare activități în directă concurență cu activitatea de vânzare a asociației. Acesta ar fi cazul de exemplu dacă un cooperativ ar fi angajat de către un concurent pentru a desfășura o activitate de centru de depozitare, de agent sau de colector de piei pentru un terț concurent. Reclamanta contestă faptul că această dispoziție conține vreo obligație de livrare, membrii fiind pe deplin liberi să aleagă centrul de vânzări în care doresc să vândă pieile, fără ca acest lucru să aibă vreo consecință în ceea ce privește calitatea lor de membru. Aceasta adaugă, pe de altă parte că o astfel de dispoziție are conținutul caracteristic pentru statutul unei cooperative.

67 În ceea ce privește efectul asupra situației concurenței, reclamanta susține că dispoziția în cauză nu înseamnă că piața daneză este închisă pentru concurență. Orice concurent al reclamantei poate, de fapt, să angajeze liber orice persoană altă decât membrii reclamantei pentru a cumpăra, colecta sau recepționa pieile. Reclamanta contestă afirmația Comisiei, conform căreia efectul restrictiv este agravat de practici concertate care constau, în ceea ce îi privește pe membrii, în faptul de a nu depozita piei la concurenții reclamantei.

68 În cele din urmă, reclamanta arată că, în scrisoarea sa din 10 octombrie 1985, Comisia se pare că a considerat că această dispoziție nu intra în sfera de aplicare a articolului 85 alineatul (1). Faptul că reclamanta nu a răspuns cererii care îi era adresată, în această scrisoare, de a introduce o dispoziție expresă care să indice că membrii pot vinde pieile prin intermediul altor canale de distribuție, este cauzat de faptul că o astfel de dispoziție era inutilă și contrară tradiției juridice daneze, care se bazează, în domeniul cooperativ, pe principiul conform căruia ceea ce nu este interzis în mod expres membrilor unei cooperative este autorizat.

69 Comisia reamintește, în primul rând, că dispoziția contestată este formulată în termeni foarte largi care sugerează că aceasta implică o obligație de livrare. Aceasta adaugă că

reclamanta a refuzat să clarifice conținutul acestei dispoziții. Comisia remarcă, pe de altă parte, că articolul 7 din statut le conferă administratorilor reclamantei capacitatea de a exclude un membru și că reclamanta a făcut uz de această capacitate pentru a exclude doi membri care colectaseră piei pentru HBA.

70 Comisia apreciază, în al doilea rând, că articolul 4 punctul 1 litera (f) din statut, chiar dacă este interpretat ca doar cerând membrilor cooperativei să nu desfășoare activități în concurență directă cu activitatea de vânzare la licitație a reclamantei, restrânge concurența. Comisia consideră că acest efect restrictiv al interdicției este agravat prin practici concertate care se opun furnizării de piei de către membri concurenților. În afară de aceasta, Comisia susține că dispoziția contestată nu aparține domeniilor pentru care Comisia și Curtea au considerat că o clauză de neconcurență nu intră în sfera de aplicare a articolului 85 alineatul (1) din tratat, având în vedere circumstanțele speciale în care aceasta este aplicată (Hotărârea Curții din 11 iulie 1985, Remia/Comisia, menționată anterior).

71 În cele din urmă, în ceea ce privește argumentul întemeiat pe scrisoarea sa din 10 octombrie 1985, Comisia răspunde că, în mod evident, scrisoarea nu constituia o luare de poziție definitivă, nici un angajament din partea sa (Hotărârea Curții din 15 mai 1975, Frubo/Comisia, 71/74, punctele 19 și 20, Rec. p. 563). Aceasta reamintește că, în comunicarea obiecțiilor și în scrisoarea sa din 15 mai 1985, aceasta a arătat în mod clar că dispoziția contestată restrângea concurența.

Constatările Tribunalului

72 Tribunalul apreciază că, având în vedere argumentele părților, este necesar să se analizeze, pe de o parte, dacă, astfel cum se prevede în decizie, dispoziția contestată conține o obligație de neconcurență contrară articolului 85 alineatul (1) din tratat și, pe de altă parte, dacă practicile concertate contrare aceluiași articol sunt legate de aplicarea acestei clauze de neconcurență.

73 În ceea ce privește, în primul rând, chestiunea de a stabili dacă dispoziția contestată conține o obligație de neconcurență contrară articolului 85 alineatul (1) din tratat, Tribunalul arată că chiar din formularea acestei dispoziții rezultă că aceasta obligă membrii DPF să nu acționeze într-un mod în care să intre în concurență directă cu activitățile de vânzare ale reclamantei, chiar dacă această dispoziție nu conține, în sine, nicio obligație de livrare exclusivă. Pe de altă parte, reclamanta a confirmat, în cursul procedurii orale că, astfel cum se arată în decizie, această dispoziție interzice oricărui membru al cooperativei să colecteze piei pentru alte vânzări la licitație decât cele organizate de către reclamantă. Prin urmare, Comisia nu s-a întemeiat pe o interpretare inexactă a articolului 4 punctul 1 litera (f) din statut estimând că această dispoziție conținea o clauză de neconcurență.

74 Din Hotărârea Curții din 11 iulie 1985 Remia/Comisia, menționată anterior, reiese că o clauză de neconcurență poate intra în sfera de aplicare a articolului 85 alineatul (1) din tratat. Pentru a stabili dacă o astfel de clauză intră sau nu în sfera interdicției prevăzute la articolul respectiv, trebuie să se analizeze care ar fi situația concurenței în absența acesteia. Pentru a avea un efect benefic asupra concurenței, obiectivul urmărit prin introducerea unei asemenea

clauze trebuie să contribuie în sine la libera concurență. În afară de aceasta, clauza de neconcurență trebuie să fie ea însăși necesară și proporțională cu realizarea acestui obiectiv.

75 În speță, este necesar ca Tribunalul să stabilească dacă articolul 4 punctul 1 litera (f) din statut trebuie considerat interzis din cauza denaturării concurenței, prin obiectul sau efectul acestuia, și să analizeze, în acest sens, care ar fi starea concurenței în cazul în care nu ar exista o astfel de clauză. În acest sens, din decizie reiese că, înainte de toate, statutul și condițiile generale ale reclamantei au ca obiect sau ca efect restrângerea concurenței în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat în ceea ce privește terții concurenți și nu raporturile între cooperativă și aderenții la aceasta.

76 Tribunalul a stabilit deja că articolul 4 punctul 1 litera (f) din statut interzice oricărui membru să colecteze piei pentru vânzări la licitație organizate de alte întreprinderi decât reclamanta. Cu toate acestea, este vorba de o simplă activitate de colectare, de expediere sau de reexpediere către centrele de vânzare la licitație, care nu necesită nicio altă competență specială, nicio triere sau nicio sortare a pieilor care să se efectueze în această etapă. Prin urmare, dispoziția contestată nu se referă la o activitate pe care crescătorii nu o pot desfășura decât cu ajutorul cooperativei sau datorită experienței dobândite în cadrul cooperativei. Prin urmare, dispoziția contestată interzice membrilor reclamantei să desfășoare o activitate pe care ar putea să o desfășoare în lipsa acestei dispoziții.

77 Tribunalul arată că respectiva colectare de piei de către membrii cooperativei pentru terți nu este o ipoteză teoretică, astfel cum rezultă din tentativele făcute de HBA de angajare de crescători danezi pe post de colectori de piei în vederea vânzării acestora la licitațiile organizate de aceasta.

78 Cu siguranță, reclamanta și intervenientele au susținut că, în general, calitatea de membru al unei cooperative impune îndeplinirea anumitor obligații față de aceasta din urmă și că este normal ca membrii să aibă o obligație de a-și vinde produsele prin asociație, această obligație avându-și originea în caracterul limitat al capitalului cooperativelor și în necesitatea de a obține o garanție de vânzare prin asociație, de a face posibilă finanțarea activităților acestora din urmă și de a garanta interesele altor membri în ceea ce privește menținerea activităților comune necesare. Cu toate acestea, rămâne valabil faptul că, prin caracterul său general și nelimitat, prin urmare disproporționat în raport cu obiectivul urmărit în speță de către reclamantă, clauza de neconcurență, menționată anterior, care interzice oricărui membru din asociație să colecteze piei pentru alte vânzări la licitație, organizate de către terți, concurenți ai reclamantei, și care, în consecință, le îngreunează acestora din urmă accesul efectiv la piață, ținând seama de poziția foarte puternică a reclamantei pe piață, intră în sfera de aplicare a interdicției prevăzute la articolul 85 alineatul (1) din tratat. Argumentele, menționate anterior, ale reclamantei și ale intervenientelor, indiferent de valoarea și de importanța care merită să le fie acordate, nu pot veni în contradicție cu această concluzie și prin urmare, ar putea fi examinate, după caz, numai în temeiul dispozițiilor articolului 85 alineatul (3) din tratat, în sensul analizării acordării unei posibile scutiri.

79 În ceea ce privește argumentul întemeiat pe scrisoarea din 10 octombrie 1985 a Comisiei, din care reiese, conform reclamantei, că articolul 4 punctul 1 litera (f) din statut nu este contrar articolului 85 alineatul (1) din tratat, Tribunalul arată că respectiva scrisoare se limitează la a preciza că: „La ora actuală, sunt înclinat să cred că prima restricție [...] adică faptul că membrii își asumă angajamentul de a nu organiza vânzări de piei care pot intra în concurență cu cele ale crescătorilor danezi de animale de blană și de a nu susține în niciun fel vânzarea de piei în concurență cu Dansk Pelsdyravlerforening probabil că nu va genera probleme speciale dacă aceasta conține o dispoziție expresă care să indice că membrii pot vinde pieile prin intermediul altor canale de vânzare.” Prin urmare, această scrisoare nu emite un aviz provizoriu, fără o analiză aprofundată; mai mult, avizul emis se supune intervenției unei modificări a dispozițiilor în cauză. Exprimată în acești termeni, opinia astfel formulată nu putea nici să o determine pe reclamantă să creadă faptul că ulterior Comisia nu putea ajunge la o concluzie diferită și nici să creeze, pentru reclamantă, vreo așteptare întemeiată. Prin urmare, motivul întemeiat pe sfera de aplicare a scrisorii din 10 octombrie 1985 trebuie respins.

80 Prin urmare, Tribunalul consideră că s-a stabilit potrivit legii de către Comisie faptul că clauza de neconcurență, inclusă la articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul reclamantei, astfel cum este interpretată și aplicată de către aceasta din urmă, poate restrânge concurența în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat.

81 În ceea ce privește, în al doilea rând, justificarea constatării făcute la punctul 10 litera (i) din decizie, conform căreia „efectul restrictiv al acestei interdicții este agravat de practicile concertate care constau, în ceea ce îi privește pe membrii, în a nu depozita pieile la concurenți”, Tribunalul consideră că, în vederea definirii noțiunii de practică concertată, este necesar să se facă trimitere la jurisprudența constantă a Curții și a Tribunalului (a se vedea, cel mai recent, Hotărârea din 10 martie 1992 a Tribunalului, Shell/Comisia, T-11/89, Rec. p. II-757), din care reiese că criteriile de coordonare și de cooperare, astfel cum sunt definite de respectiva jurisprudență, trebuie înțelese în lumina conceptului inerent dispozițiilor Tratatului CEE referitoare la concurență și conform căruia orice operator economic trebuie să stabilească în mod autonom politica pe care dorește să o practice pe piața comună.

82 Cu toate acestea, Tribunalul constată că, astfel cum susține reclamanta, afirmația Comisiei, menționată anterior, nu este sprijinită de niciun element și nici măcar de un început de probă oarecare, care să poată demonstra existența unor astfel de practici concertate. De fapt, Comisia se limitează în decizia sa, pe de o parte, la a menționa anumite practici, fără a le descrie sau a arăta care sunt acele elemente de coordonare și de cooperare care le caracterizează și care ar putea, în temeiul jurisprudenței menționate anterior, să le determine să intre în sfera de aplicare a interdicției prevăzute la articolul 85 alineatul (1) din tratat și, pe de altă parte, la a evidenția că reclamanta a refuzat să clarifice această chestiune. În ceea ce privește argumentele invocate ulterior de către Comisie în memoriile sale în fața Tribunalului, trebuie să se constate că – chiar și admițând că acestea sunt de natură să compenseze insuficiența motivării deciziei în acest sens – acestea se limitează, pe de o parte, la simple deducții, generate în mod indirect și abstract de anumite constatări cu caracter general și, pe de altă parte, la invocarea declarațiilor crescătorilor, date în fața avocatului HBA, referitoare la excluderea a doi membri ai cooperativei care au colectat piei pentru aceasta din urmă și privind diferite interpretări ale dispoziției contestate care ar fi putut fi date de către anumiți crescători.

83 Prin urmare, este necesar ca Tribunalul să considere că trimiterea făcută la punctul 10 litera (i) din decizie la pretinse practici concertate legate de punerea în aplicare a dispoziției contestate trebuie privită ca fiind întemeiată pe fapte material inexacte și viciată de o eroare de drept. În consecință, este necesară anularea articolului 1 alineatul (1) din decizie, în măsura în care acesta leagă de dispoziția de la litera (a) de practici concertate care constituie o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din tratat.

4.1.2. Cu privire la articolul 5 din normele privind sistemul de asistență de urgență

84 Decizia prevede că articolul 5 din normele privind sistemul de asistență de urgență constituie o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din tratat, în special deoarece această dispoziție împiedică accesul concurenților pe piață, prin închiderea principalei surse de aprovizionare cu piei din Danemarca. La punctul 10 litera (ii) din decizie, Comisia concluzionează că obligația de livrare a întregii producții de piei, de care este condiționată posibilitatea de afiliere la sistemul de asistență de urgență, le limitează opțiunile membrilor DPF, împiedecându-i să își stabilească în mod independent politica de vânzări. La punctul 10, *in limine*, din decizie, se consideră că dispoziția contestată are ca obiect sau ca efect restrângerea concurenței în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat.

85 Articolul 5 din normele privind sistemul de asistență de urgență, care urmărește să îi despăgubească pe membrii DPF pentru pierderile financiare înregistrate în urma morții animalelor acestora din cauza epizootiilor are următorul conținut:

„Asiguratul își pierde dreptul de a beneficia de sistemul de asistență de urgență în cazul în care acesta sau prepusul său

[...]

(d) a vândut piei prin intermediul altor canale de vânzare decât Danske Pels Auktioner, în cursul anului în care s-a produs pierderea (15 august – 14 august) sau în cursul exercițiului precedent, cu excepția, totuși, a pieilor pe care crescătorul le-a păstrat pentru uz personal;

[...]”

86 Modalitățile de funcționare a sistemului de asistență de urgență, astfel cum sunt descrise de către reclamantă și necontestate de către Comisie și astfel cum reies din analiza statutului DPF, se bazează pe un mecanism de tip mutual și pot fi rezumate după cum urmează. Un membru al reclamantei nu este afiliat *ipso facto* la sistemul de asistență de urgență și, prin urmare, este necesară o înscriere separată. Un membru este liber să se retragă în orice moment din acest sistem. Un nou membru nu poate pretinde, în principiu, să beneficieze de asistența de urgență, decât după un an de la afiliere. Acordarea asistenței de urgență este subordonată unei asigurări contractate de către asigurat pentru același risc. Finanțarea sistemului de asistență de urgență este asigurată printr-o reținere efectuată de către DPF din sumele care trebuie plătite în fiecare an în contul de exploatare generală al membrilor cooperativei care sunt afiliați acestui sistem.

Întrucât suma care este vărsată în conturile de exploatare generală ale membrilor este repartizată între aceștia proporțional cu valoarea pieilor pe care le-au livrat în vederea vânzării la licitațiile organizate de către reclamantă în anul în curs, orice membru afiliat participă la sistemul de asistență de urgență, proporțional cu valoarea numărului de piei pe care acestea le-a livrat. Deoarece dispozițiile statutare ale DPF prevăd capitalizarea atât a contului de capital, cât și a contului de exploatare generală, iar membrii sistemului de asistență de urgență plătesc o „cotizație”, prin mijloace excepționale de debitare a conturilor lor de exploatare generală, aceștia dispun astfel, în practică, de sume care, în caz contrar, ar fi fost capitalizate. Prin urmare, în vederea menținerii egalității între membrii cooperativei, cei care au ales să nu se afilieze la sistemul de asistență de urgență beneficiază de o sumă echivalentă sumei debitate din contul de exploatare generală al membrilor.

Argumentele părților

87 Reclamanta contestă caracterul anticoncurențial al dispoziției contestate. Aceasta susține că sistemul de asistență de urgență, la care membrii cooperativei sunt liberi să adere sau să nu adere, precum și să se retragă, a fost instituit în 1959, într-o perioadă în care nu era posibilă asigurarea împotriva riscului de epizootie de către societățile de asigurări printr-o primă rezonabilă. Mecanismul de asistență de urgență se bazează pe necesitatea unei asigurări mutuale împotriva epizootiilor între membrii asociației, în conformitate cu principiul sistemului de cooperativă. Reclamanta precizează că obligația de livrare exclusivă de piei, impusă membrilor care aleg să se afilieze la sistemul de asistență de urgență, a fost introdusă printr-o deliberare din 23 octombrie 1967 și că are drept sursă faptul că, din punct de vedere tehnic, un crescător nu se poate afilia la programul de asistență de urgență decât cu privire la doar o parte dintre animalele sale. De fapt, într-un efectiv de animale anume, ar fi practic imposibil să se limiteze, prin marcarea sau prin intermediul oricărui alt procedeu, beneficiul asistenței de urgență la anumite animale dintr-un efectiv și, prin urmare, sistemul ar trebui, în mod obligatoriu, să cuprindă toate animalele dintr-un efectiv.

88 În afară de aceasta, reclamanta precizează că o limitare a beneficiului asistenței de urgență la anumite animale dintr-un efectiv, pe lângă faptul că este imposibil din punct de vedere tehnic, poate duce la abuzuri. Ținând seama de modalitățile de finanțare a sistemului, pentru ca un membru al asociației reclamante să contribuie la finanțarea acestui sistem într-o proporție care corespunde în mod efectiv la importanța activității sale, este necesar să își piardă dreptul la beneficiul indemnizației pe care o poate pretinde, în cazul în care acesta a vândut o parte din pieile de animale din efectivul său prin intermediul unor canale de comercializare, altele decât vânzările la licitații publice organizate de către reclamantă. Faptul de a-i permite unui membru al asociației să beneficieze de asistența de urgență fără a-i impune acestuia, în același timp, obligația de a livra toate pieile cooperativei ar însemna ca membrul respectiv să poată beneficia de acest sistem fără a contribui la finanțarea acestuia, ceea ce ar fi incompatibil cu principiile de reciprocitate și de solidaritate, a căror expresie o reprezintă tocmai fondul de asistență de urgență. Prin urmare, conform reclamantei, obligația de livrare exclusivă permite asigurarea aplicării coerente a principiului conform căruia toți membrii la sistem contribuie în mod egal la finanțarea acestuia.

89 Reclamanta susține în continuare că dacă, în urma intervenției Comisiei, obligația de livrare exclusivă a fost abrogată prin modificări ale statutului DPF, efectuate de adunarea generală din 28 octombrie 1988, acoperirea riscurilor de epizootie, care anterior era integrală, nu mai este inclusă în sistemul în vigoare de acum înainte, cu excepția cazului în care crescătorul care s-a afiliat la sistemul de asistență de urgență a livrat toate pieile cooperativei. În caz contrar, despăgubirea care îi este plătită de acum înainte în caz de epizootie este proporțională numai cu partea din vânzările membrului respectiv efectuate prin cooperativă. Prin urmare, ar fi irelevant să se compare regimul anterior cu cel ulterior modificării statutare intervenite în 1988, iar faptul că, pentru a satisface dorința Comisiei, reclamanta a instituit, în scopuri practice, acest nou sistem, nu înseamnă că sistemul anterior contravenea articolului 85 alineatul (1) din tratat.

90 Reclamanta arată în continuare că, dacă sistemul de asistență de urgență este organizat în modul descris anterior și nu conform regimului în care crescătorul care dorește să își asigure efectivul de animale împotriva riscului de epizootie plătește o primă pentru fiecare animal pe care dorește să îl asigure, atunci acest lucru se datorează faptului că un astfel de regim face obiectul legislației daneze cu privire la asigurări. Or, este interzis ca reclamanta să exercite o activitate de asigurare.

91 Reclamanta adaugă că aplicarea sistematică a principiului egalității între membrii cooperativei nu numai că nu este în sine anticoncurențială, dar a avut ca efect plasarea acesteia într-o poziție defavorabilă în raport cu concurenții săi. De fapt, reclamanta nu a fost în măsură să le acorde crescătorilor celor mai importanți condiții mai favorabile, cum ar fi rabaturi sau risturne, astfel cum ar fi făcut o companie de asigurări. Prin urmare, argumentul Comisiei conform căruia obligația de livrare exclusivă contestată avea ca efect închiderea accesului la piața daneză al concurenților este inexact, întrucât, dimpotrivă, această dispoziție a plasat DPF într-o poziție mai defavorabilă decât cea a concurenților săi, în special HBA. De fapt, aceasta din urmă propune un mecanism de asigurare al cărui obiect este identic cu cel al sistemului instituit în 1988 de reclamantă și care este gratuit pentru crescătorii care acceptă să îi livreze acesteia 40% din producția lor de piei. Totuși, reclamanta susține că membrii ei sunt liberi să se afilieze mecanismului de asigurare instituit de HBA. Prin urmare, existența unui sistem care asigură o mai mare acoperire a riscurilor decât cea asigurată prin mecanismul de asistență de urgență demonstrează că acesta din urmă nu constituie, pentru concurenți, o barieră în calea intrării pe piața daneză. Astfel, argumentul Comisiei nu ia în considerare elementul esențial, și anume faptul că oferta făcută de către DPF membrilor săi nu constituie decât una din numeroasele oferte făcute operatorilor economici, care trebuie decedă dacă și în ce mod doresc să se asigure împotriva riscului de pierdere de animale în urma epizootiei.

92 În cele din urmă, reclamanta susține că nu este corect să se afirme, astfel cum face Comisia, că justificarea necesității obligației de livrare exclusivă nu este relevantă decât în ceea ce privește aplicarea articolului 85 alineatul (3) din tratat. Reclamanta consideră, totuși, că, în cazul în care Tribunalul ajunge la concluzia că dispoziția contestată intră în sfera interdicției introduse de articolul 85 alineatul (1), ar trebui să considere că aceasta este necesară pentru punerea în aplicare a sistemului de asistență de urgență și că, prin urmare, aceasta trebuie să beneficieze de o declarație individuală de inaplicabilitate, astfel cum se prevede la articolul 85 alineatul (3) din tratat.

93 Comisia susține că nu este determinant faptul că un membru poate decide liber dacă să se afilieze sau nu sistemului de asistență de urgență. De fapt, trebuie să se considere că acest acord nu restrânge concurența nu din cauza faptului că un crescător este liber să încheie sau nu un acord cu reclamanta pentru a beneficia de asistență de urgență introdusă de aceasta. Cu excepția anumitor cazuri care intră eventual în sfera de aplicare a articolului 86 din tratat, o parte decide întotdeauna liber dacă să subscrie sau nu la un acord. Ceea ce se contestă, conform Comisiei, este însuși conținutul respectivului acord, adică, în speță, sfera obligației de livrare exclusivă impusă membrilor afiliați sistemului de asistență de urgență.

94 În această privință, Comisia susține, în primul rând, că, pentru a evalua sfera acestei libertăți de alegere, este necesar, în orice caz, să se țină seama de practicile concertate legate de punerea în aplicare a articolului 4 alineatul (1) litera (f) din statut, care au ca efect faptul că un membru care dorește să beneficieze de drepturile de membru al unei cooperative trebuie să vândă în totalitate pieile pe care le deține la licitațiile organizate de către reclamantă. În al doilea rând, Comisia consideră că motivul principal pentru care sistemul de asistență de urgență încalcă articolul 85 alineatul (1) din tratat, rezidă în faptul că un astfel de sistem este întemeiat pe o clauză de exclusivitate. De fapt, astfel cum se arată în Regulamentele (CEE) nr. 1983/83 și 1984/83 din 22 iunie 1983, privind aplicarea articolului 85 alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri de distribuție exclusivă și, respectiv, categoriilor de achiziție exclusivă (JO L 173, p. 1 și 5, denumite în continuare „Regulamentele nr. 1983/83 și 1984/83”), este „de notorietate” faptul că exclusivitatea și distribuția exclusivă sunt incompatibile cu articolul 85 alineatul (1) din tratat.

95 Comisia adaugă că obligația de livrare exclusivă contestată limitează libertatea de acțiune a membrilor săi, care se găsesc privați de posibilitatea de a vinde pieile prin canale de comercializare altele decât cele ale cooperativei. Această clauză de exclusivitate are, de asemenea, efecte asupra terților, care sunt astfel privați de posibilitatea de a vinde, la licitațiile organizate de aceștia, pieile de animale ale membrilor cooperativei care aderă la sistemul de asistență de urgență al DPF. Este vorba aici de o consecință directă a acestei clauze de exclusivitate; Comisia face referire, în această privință, la Hotărârea Curții din 5 mai 1975, Frubo/Comisia, citată anterior. Prin urmare, condițiile de asigurare pe care alte întreprinderi concurente ale reclamantei sunt în măsură să le propună aderenților la acesta din urmă sunt irelevante.

96 Comisia consideră nefondat argumentul conform căruia dispozițiile contestate sunt indispensabile funcționării sistemului de asistență de urgență. De fapt, aceasta susține că argumentul respectiv nu intră în sfera de aplicare a articolului 85 alineatul (1) din tratat, ci în sfera de aplicare a alineatului (3). Este extrem de dificil să se aplice simultan două criterii în vederea evaluării necesității unei restricții de concurență, unul din sfera de aplicare a articolului 85 alineatul (1) din tratat și celălalt din sfera de aplicare a articolului 85 alineatul (3). Ținând seama de structura articolului 85, este logic să se facă această apreciere în cadrul analizei punerii în aplicare a articolului 85 alineatul (3). În orice caz, Comisia susține că sistemul de asistență de urgență, însoțit de o obligație de livrare exclusivă, nu intră în niciunul din sectoarele economice specifice pentru care practica Comisiei sau jurisprudența Curții au admis, în anumite circumstanțe, că o obligație de livrare exclusivă nu intră în sfera de aplicare a articolului 85 alineatul (1) din tratat (Hotărârea Curții din 28 ianuarie 1986, Pronuptia, 161/84, Rec. p. 353).

97 În cele din urmă, Comisia contestă faptul că un sistem de asigurare, asemenea celui instituit de reclamantă, implică în mod necesar, în sarcina beneficiarilor acestuia, o obligație de livrare exclusivă a pieilor către cooperativă. Pe de altă parte, noul sistem instituit de către reclamantă, din octombrie 1988, nu impune o astfel de obligație. În afară de aceasta, faptul că membrii cooperativei care nu sunt parte la sistemul de asistență de urgență, adică aproximativ un sfert din membrii cooperativei, obțin sume echivalente sumelor debitate din conturile de exploatare ale membrilor cooperativei afiliați acestui sistem, demonstrează, conform Comisiei, că acest regim este finanțat prin vânzarea la licitație a pieilor produse de membri și că nu este deloc util ca pieile să fie în totalitate vândute la licitație pentru ca sistemul să poată funcționa.

Constatările Tribunalului

98 Cu titlu introductiv, Tribunalul reamintește că, în cazul în care decizia arată că, de fapt, reclamanta ocupă o poziție dominantă pe piața în cauză, respectiva decizie consideră dispoziția contestată contrară nu articolului 86 din tratat, ci articolului 85. Însă, dacă, în cadrul punerii în aplicare a articolului 86, Curtea a hotărât că faptul că un operator economic obligă cumpărătorii, chiar dacă la cererea acestora, prin intermediul unui angajament exclusiv era contrar normelor comunitare de concurență (Hotărârile Curții din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia, 85/76, Rec. p. 461 și din 3 iulie 1991, AKZO/Comisia, C-62/86, Rec. p. I-3359), această jurisprudență, limitată la articolul 86 din Tratatul CEE, nu poate fi transpusă în toate cazurile de punere în aplicare a articolului 85. De fapt, contrar a ceea ce susține Comisia, angajamentele exclusive, din care unele pot, pe de altă parte, beneficia de Regulamentele de exceptare nr. 1983/83 și 1984/83, nu sunt, prin ele însele, contrare articolului 85 alineatul (1) din tratat. Dacă, de fapt, Comisia deduce din acest din urmă regulament de exceptare că o obligație de livrare exclusivă intră, prin natura sa, în sfera de aplicare a interdicției impuse la articolul 85 alineatul (1), este necesar să se reamintească în acest sens că, astfel cum a hotărât Curtea, în cazul în care acordarea beneficiului de la articolul 85 alineatul (3) din tratat unui anumit acord presupune recunoașterea prealabilă că respectivul acord intră în sfera interdicției impuse la articolul 85 alineatul (1), acest lucru nu înseamnă totuși că posibilitatea, prevăzută la articolul 85 alineatul (3) din tratat, de a acorda o exceptare pentru o categorie, permite să se deducă că orice acord care intră în categoria respectivă, reunește în mod necesar, *ipso facto*, condițiile de la articolul 85 alineatul (1) (Hotărârea Curții din 13 iulie 1966, Italia/Consiliul și Comisia, 32/65, Rec. p. 563).

99 Conform unei jurisprudențe constante (a se vedea, cel mai recent, cu privire la un contract de livrare exclusivă de bere, Hotărârea Curții din 28 februarie 1991, Delimitis, C-234/89, Rec. p. I-935; a se vedea, de asemenea, Hotărârile Curții din 30 iunie 1966, Société Technique Minière, menționată anterior și din 11 decembrie 1980, L'Oréal, 31/80, Rec. p. 3775), evaluarea unui angajament exclusiv, având în vedere articolul 85 alineatul (1) din tratat, trebuie să țină seama de contextul economic real în care acesta poate produce efecte. De fapt, având în vedere circumstanțele și condițiile reale de funcționare a pieței în cauză, o obligație de livrare exclusivă, prin faptul că îi garantează producătorului vânzarea produselor sale și distribuitorului siguranța livrărilor, poate fi de natură să intensifice concurența prin prețurile și serviciile oferite consumatorului pe piața în cauză, contribuind astfel la ameliorarea fluidității acesteia.

100 Principiul conform căruia sfera obligației în discuție trebuie apreciată în cadrul real în care aceasta produce efecte nu poate face obiectul unei derogări, din motivul că obligația impusă este justificată de grija de a respecta principiul numit al „fidelității față de cooperativă”. Într-adevăr, acest din urmă principiu nu poate avea nici ca obiect, nici ca efect justificarea necunoașterii, de către cooperativele beneficiare ale clauzei de exclusivitate impuse membrilor acesteia, a dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) din tratat.

101 Tribunalul constată că dispoziția conținută la articolul 5 litera (d) din normele privind sistemul de asistență de urgență impunea, până la abrogarea acesteia în octombrie 1988, membrilor care doreau să beneficieze de asistența de urgență oferită de reclamantă, obligația de a-i livra acesteia în totalitate pieile de animale din crescătoria acestora, în caz contrar aceștia pierzându-și drepturile la ajutorul de urgență. Această obligație se aplica atât vânzărilor realizate în cursul exercițiului financiar în care survenea riscul asigurat, cât și vânzărilor realizate în cursul exercițiului financiar anterior.

102 În lumina acestor argumente, Tribunalul trebuie să aprecieze dacă obligația de livrare exclusivă, impusă membrilor cooperativei care doresc să beneficieze de asistență de urgență acordată de către reclamantă, are ca obiect restrângerea concurenței în interiorul pieței comune și, *ex abundante cautela*, dacă dispoziția contestată produce efecte care restrâng concurența în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat. Pe de altă parte, în cadrul prezentului motiv, dedicat exclusiv evaluării dispoziției contestate în temeiul articolului 85 alineatul (1) din tratat, nu îi revine Tribunalului responsabilitatea de a analiza dacă această dispoziție îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 85 alineatul (3) din tratat.

103 Întrucât este vorba, în primul rând, de evaluarea obiectului dispoziției contestate, Tribunalul consideră că, astfel cum a hotărât Curtea, pentru a stabili dacă un acord are ca obiect restrângerea concurenței, este necesar să se analizeze scopurile urmărite de acordul în sine, în lumina contextului economic în care acesta trebuie aplicat (Hotărârea din 28 martie 1984, CRAM și Rheinzink/Comisia, punctul 26, 29/83 și 30/83, Rec. p. 1679). În circumstanțele din speță, analiza contextului economic care trebuie efectuată constă, conform Tribunalului, în examinarea măsurii în care dispoziția contestată, care prevede o obligație de livrare exclusivă, face parte din economia sistemului de asistență de urgență și din modalitățile de funcționare a cooperativei și poate aduce atingere condițiilor de funcționare a pieței daneze a pieilor.

104 În acest sens, fiind vorba despre conținutul dispoziției contestate și de incidența acesteia asupra autonomiei deciziei membrilor, Tribunalul constată că din această dispoziție rezultă că orice formă de vânzare, alta decât vânzarea la licitație, organizată de către reclamantă, este, pentru membrii la sistemul de asistență de urgență, exclusă pentru o perioadă de două exerciții financiare, cu toate că perioada în cursul căreia asigurarea este garantată este limitată, exercițiu după exercițiu, la o perioadă de un an. Reclamanta nu a adus nicio justificare pentru obligația astfel impusă membrilor cooperativei, care doresc să fie despăgubiți pentru prejudiciul cauzat de o epizootie survenită în cursul unui anumit exercițiu financiar, de a fi livrat în totalitate, în vederea vânzării la licitațiile publice organizate de reclamantă, nu numai pieile de animale vândute în cursul exercițiului financiar în cursul căruia a intervenit riscul asigurat, ci și pieile vândute în cursul exercițiului financiar precedent. Iar, în vederea aprecierii sferei exacte a

acestei obligații cu privire la condițiile reale de funcționare a pieței, este necesar să se țină seama de efectul disuasiv pe care o astfel de obligație îl are în mod necesar asupra membrilor, din moment ce aceștia sunt conștienți de faptul că, în caz de „dezafiliere”, ei riscă să nu fie asigurați în cazul unei epizootii survenite în cursul exercițiului financiar în baza căruia intervine o nouă afiliere la sistem. În aceste condiții, sfera argumentului conform căruia membrii cooperativei sunt liberi să adere la sistem și să iasă din acesta trebuie să fie, în orice caz, relativizată. Prin urmare, dispoziția în cauză, care nu este deloc utilă bunei funcționări a mecanismului de asistență de urgență, contribuie la inerția sistemului și, prin urmare, poate genera rigiditate în comportamentul operatorilor economici, cărora aceasta le restrânge în mod manifest autonomia decizională.

105 Mai mult, Tribunalul arată, pe de o parte, că modificările statutare, adoptate de reclamantă la 28 octombrie 1988, care au ca efect încetarea obligației de livrare exclusivă contestate, fără ca reclamanta să fi susținut în fața Tribunalului că din aceasta a rezultat o anumită disfuncționalitate a sistemului de asistență de urgență și, pe de altă parte, că circumstanța că HBA, care a instituit, de asemenea, un sistem de asistență de urgență, le impune asiguraților săi, conform reclamantei înseși, o obligație de livrare care nu este exclusivă, ci limitată la doar 40 % din totalul vânzărilor, sunt suficiente, în sine, pentru a stabili că instituirea unei obligații de livrare exclusivă de tipul celei în cauză nu are nicio legătură cu organizarea și buna funcționare a unui astfel de sistem.

106 Dacă reclamanta susține că obligația de livrare exclusivă impusă membrilor este justificată de faptul că este imposibil din punct de vedere tehnic să se asigure numai anumite animale din efectivul unui crescător și dacă aceasta adaugă că este imposibil din punct de vedere juridic să se instituie un sistem de asigurare „per capita”, aceasta, susține ea, se datorează faptului că legislația națională daneză îi interzice să exerseze o activitate de asigurare. În această privință, trebuie precizat, în primul rând, faptul că reclamanta recunoaște că, spre deosebire de situația de pe piață la data instituirii sistemului de asistență de urgență în 1959, membrii cooperativei pot în prezent să se asigure, cu titlu personal, împotriva riscului de epizootie, astfel cum este confirmat, pe de altă parte, de norma statutară conform căreia suma plătită de reclamantă este mereu subordonată sumei primite cu titlu de asigurare personală. Prin urmare, decizia luată de reclamantă de a menține, cel puțin până la modificarea statutară din 28 octombrie 1988, un sistem de asistență de urgență care impune o obligație de livrare exclusivă de piei, a fost rezultatul unei alegeri care nu este deloc legată de buna funcționare a cooperativei, întrucât, pe de o parte, alte sisteme de asigurare sunt de acum înainte puse la dispoziția crescătorilor, iar, pe de altă parte, instituirea unui sistem mutual de asigurare împotriva riscurilor de epizootie este în totalitate independentă de o obligație de livrare exclusivă, care i-ar putea fi atașată. Tribunalul consideră, în al doilea rând, că în temeiul principiului supremației dreptului comunitar reclamanta nu poate, în niciun caz, justifica, prin invocarea legislației naționale care îi este aplicabilă, neîndeplinirea obligațiilor care îi sunt impuse de articolul 85 alineatul (1) din tratat (a se vedea, cel mai recent, Hotărârea Tribunalului din 12 decembrie 1991, Hilti/Comisia, T-30/89, Rec. p. II-1439).

107 Din observațiile anterioare reiese că dispoziția contestată, care le impune membrilor afiliați la sistemul de asistență de urgență o obligație de livrare exclusivă a întregii producții de piei din crescătoriile acestora, astfel cum tocmai a fost analizată în contextul său economic, îngrădește în mod semnificativ libertatea de acțiune pe piață a membrilor cooperativei, fiind în

aceiași timp străină de buna funcționare a sistemului de asistență de urgență. Prin urmare, având în vedere conținutul și sfera de aplicare a acesteia, trebuie să se considere că o astfel de dispoziție are ca obiect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței pe piața comună și, în consecință, poate intra sub incidența interdicției prevăzute la articolul 85 alineatul (1) din tratat.

108 Întrucât este vorba, în al doilea rând, de efectul de restrângere a concurenței al dispoziției contestate, Tribunalul reamintește, cu titlu introductiv, că, dacă nu este necesară luarea în considerare a efectelor unui acord, atunci când, astfel cum s-a constatat, acesta are de fapt un obiect care restrânge concurența (a se vedea Hotărârile Curții din 30 ianuarie 1985, BNIC, 123/83, Rec. p. 391 și din 27 ianuarie 1987, Verband der Sachversicherer/Comisia, menționată anterior), Tribunalul consideră oportun să analizeze, de asemenea, dacă dispoziția contestată are ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței pe piața comună. Astfel cum a susținut Comisia, întrebarea pertinentă, în ceea ce privește efectele dispoziției contestate din perspectiva articolului 85 alineatul (1) din tratat, nu este dacă membrii cooperativei pot sau nu adera liber la sistemul de asistență de urgență. Întrebarea adresată este dacă, astfel cum se afirmă în decizie, obligația de livrare exclusivă astfel impusă restrânge concurența în ceea ce îi privește pe membrii cooperativei, a căror autonomie este limitată de aceasta și în ceea ce îi privește pe terți, al căror acces pe piața daneză a devenit mai dificil din cauza acesteia.

109 În acest sens, Tribunalul consideră că, în speță, reiese din probele de la dosar că obligația de livrare exclusivă în cauză exercită, în contextul său economic, un efect anticoncurențial pe piață. Într-adevăr, pe de o parte și astfel cum s-a reamintit deja, reclamanta deține o poziție puternică pe piața de vânzări de piei de animale și, pe de altă parte, 75 % din membrii reclamantei aderă la sistemul acesteia de asistență de urgență, care, astfel cum s-a arătat deja, generează rigiditate în conduita operatorilor economici. Prin urmare, dispoziția în cauză are cu adevărat un efect de restrângere a concurenței, făcând mai dificil accesul concurenților reclamantei pe piața daneză în cauză. În consecință, aceasta poate intra sub incidența interdicției prevăzute la articolul 85 alineatul (1) din tratat.

110 Tribunalul concluzionează că, în măsura în care se consideră că articolul 5 litera (d) din normele privind asistența de urgență are ca obiect sau ca efect restrângerea concurenței pe piața comună, în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat, decizia nu se întemeiază pe fapte inexacte din punct de vedere material și nu este viciată de nicio eroare de drept sau de o eroare manifestă de apreciere.

4.1.3. Cu privire la obligațiile de livrare exclusivă, cărora le sunt subordonate acordarea unui avans pentru animale tinere și admiterea în competiție

111 În decizie se consideră că obligația unui membru de a livra în totalitate asociației DPA producția sa în vederea vânzării, pe de o parte, în cazul în care membrul respectiv a beneficiat de un avans pentru animale tinere și, pe de altă parte, în cazul în care membrul respectiv dorește să intre în competiție, constituie o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din tratat, în special deoarece această obligație împiedică accesul concurenților pe piață, prin închiderea principalei surse de aprovizionare cu piei din Danemarca.

112 Mecanismul de avans pentru animale tinere le permite membrilor DPF să obțină un avans calculat astfel încât acesta să acopere cheltuielile de alimentație în cursul perioadei cuprinse între nașterea animalelor de blană și momentul în care acestea ating vârsta la care pot fi abatorizate, iar crescătorul le poate vinde pieile. Modelul cererii de avans pentru animale tinere, astfel cum reiese din documentele prezentate de DPF, are următorul conținut:

„Subsemnatul, membru al Dansk Pelsdyravlereforening, solicit prin prezenta un avans pentru animale tinere.

[...]

Mă declar de acord ca avansul menționat mai sus să fie plătit în următoarele condiții:

1. Sunt afiliat la sistemul de asistență de urgență al DANSK PELSDYRAVLERFORENING.
2. Îmi asum angajamentul de a trimite în întregime producția proprie de piei în vederea vânzării de către DANSKE PELS AUKTIONER.

[...] »

113 Mecanismul palmaresului are ca obiect încurajarea crescătorilor de animale de blană să continue să își îmbunătățească producția de piei, punându-i să concureze unii cu alții și dându-le posibilitatea de a profita de experiența celor mai buni crescători. Membrul DPF care dorește să fie admis în competiție trebuie să facă o declarație prin care să certifice că a livrat toată producția sa de piei, în scopul vânzării acesteia la licitațiile organizate de reclamantă.

Argumentele părților

114 Reclamanta explică faptul că sistemul de avans pentru animale tinere a fost instituit în vederea soluționării problemelor de flux de trezorerie pe care le întâmpină crescătorii în cursul perioadei cuprinse între nașterea animalelor și vânzarea pieilor acestora. Obligația de a livra întreaga producție realizată în cursul anului în care membrul cooperativei dorește să beneficieze de avansul pentru animale tinere, în vederea vânzării acesteia la licitațiile reclamantei, constituie, pentru aceasta din urmă, singura modalitate de a fi sigură că membrul va rambursa avansul de care a beneficiat. Legislația daneză nu îi permite reclamantei să obțină un „drept preferențial” asupra pieilor de animale. Obligația e limitată la un an, perioadă determinată de un ciclu natural de creștere. Această situație este comparabilă cu cea mai mare parte a contractelor de același tip practicate de regulă în sectorul agricol. Reclamanta subliniază că neîndeplinirea obligației de livrare nu se sancționează prin excluderea din DPF. Mai mult, aceasta nu este deloc penalizată, cu excepția faptului că nu se mai îndeplinesc condițiile de obținere a unui ajutor de urgență. În afară de aceasta, reclamanta susține că un crescător care beneficiază de un avans pentru animale tinere se poate degreva de obligația de

livrare prin rambursarea avansului respectiv. În concluzie, reclamanta consideră că normele în materie de avans pentru animale tinere nu sunt contrare articolului 85 alineatul (1) din tratat.

115 În cele din urmă, în ceea ce privește obligația de livrare exclusivă căreia i se subordonează admiterea în sistemul de competiție, reclamanta susține că una din condițiile cerute pentru a fi admis este aceea de a livra o cantitate minimă de piei. Pentru a da o indicație corectă cu privire la crescătorii cu cea mai bună producție, obligația de livrare a întregii producții este necesară pentru a evita ca un crescător să se limiteze la a prezenta cele mai bune piei din producția sa, caz în care nu s-ar ține seama de partea mai slabă calitativ. Reclamanta consideră că, în mod contrar a ceea ce a propus Comisia, nu este posibilă, din motive tehnice, limitarea obligației de a livra piei numai la exemplare de fiecare tip și culoare.

116 Comisia susține că clauza de exclusivitate conținută de sistemul de avans pentru animale tinere este incompatibilă cu articolul 85 alineatul (1) din tratat, în măsura în care crescătorul se angajează să îi livreze în totalitate reclamantei producția proprie de piei. Este puțin relevant faptul că neîndeplinirea obligației de livrare nu este sancționată prin excluderea din asociație sau faptul că acel crescător de animale de blană care a obținut un avans pentru animale tinere se poate degreva de obligație prin rambursarea avansului. Crescătorul este în continuare obligat să își vândă în întregime producția prin intermediul licitațiilor reclamantei, întrucât avansul pentru animale tinere este condiționat de afilierea la sistemul de asistență de urgență. Comisia remarcă în continuare că, spre deosebire de contractul general de vânzare-cumpărare sau de vânzarea obișnuită, obligația în cauză nu se referă la un număr sau la o cantitate predeterminate pentru vânzare la un preț convenit.

117 În ceea ce privește mecanismul palmaresului, Comisia consideră că o obligație impusă participanților de a-și livra în întregime producția de piei reprezintă o restricție a concurenței în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat. Comisia consideră că efectul asupra concurenței este însemnat, întrucât jumătate din crescători, de regulă cei mai importanți, aspiră să ia parte la respectivul sistem.

Constatările Tribunalului

118 Tribunalul observă că părțile sunt de acord că posibilitatea unui membru de a beneficia de avansul pentru animale tinere este condiționată de livrarea întregii producții proprii din anul în care acesta beneficiază de avans, în vederea vânzării la licitație de către reclamantă. În mod evident, reclamanta a susținut că această obligație reprezintă singura modalitate, în ceea ce o privește, de a fi sigură că membrul va rambursa avansul, din moment ce legislația daneză nu îi permite să obțină un „drept preferențial” asupra pieilor de animale. Este într-adevăr necesar să se arate că, în principiu, solicitarea de garanții în vederea asigurării rambursării avansurilor reprezintă o practică comercială normală. Cu toate acestea, Tribunalul constată că, în cursul audierii, Comisia a susținut în mod corect că prețul pieilor este de șapte ori mai mare decât suma avansului pentru tinere animale și că DPF dispune de o garanție asupra conturilor individuale ale membrilor săi. De fapt, articolul 8 din normele privind „fondul de capital al crescătorilor” prevede, la antepenultimul paragraf, că, dacă un membru datorează o sumă oarecare asociației DPF sau DPA și dacă această sumă nu poate fi recuperată printr-un alt mijloc, suma poate fi debitată din contul său de capital, după lichidarea contului său de exploatare. În afară de aceasta, din dispozițiile coroborate ale articolelor 7 și 25 din statutul

DPF rezultă că, dacă un membru debitor al cooperativei refuză să își plătească datoria și în cazul în care nu a fost posibilă recuperarea acesteia pe căile procedurale clasice, asociația este îndreptățită să excludă membrul în cauză și, la rambursarea sumelor depuse în contul de exploatare și în contul de capital al membrului respectiv, să preleveze prin compensare suma creanței sale din acestea. Rezultă că, în mod contrar celor susținute de reclamantă, aceasta nu are nevoie de o garanție financiară suplimentară, astfel cum este obligația de livrare exclusivă contestată, pentru a fi sigură că se va efectua rambursarea avansurilor consimțite pentru animale tinere. Această obligație are ca efect faptul că, pe de o parte, membrii care beneficiază de avansul pentru animale tinere nu pot decide complet independent cu privire la politica lor de vânzare și că, pe de altă parte, concurenții reclamantei au mai greu acces la piața daneză. În aceste condiții, Tribunalul consideră că acea condiție de exclusivitate care însoțește acordarea unui avans pentru animale tinere ar putea avea un efect de restrângere a concurenței în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat.

119 În ceea ce privește argumentele conform cărora, pe de o parte, neîndeplinirea obligației de livrare nu este sancționată prin excluderea din DPF și, pe de altă parte, un crescător care beneficiază de un avans pentru animale tinere se poate degreva de obligația de livrare prin rambursarea avansului respectiv, Tribunalul arată că aceste practici nu atenuează în nici un fel caracterul constrângător al obligației de livrare exclusivă care rezultă din dispoziția contestată. În ceea ce privește argumentul conform căruia este permisă compararea duratei obligației cu cea a majorității contractelor practicate de regulă în sectorul agricol, Tribunalul subliniază că eventuala existență a unor contracte comparabile, pe alte piețe, nu are relevanță în evaluarea caracterului de restrângere a concurenței al obligației în cauză, în propriul său context, din moment ce comparația respectivă se referă la piețe complet distincte de piața de referință. Dimpotrivă, în ceea ce privește piața de referință, este necesar să se reamintească, din nou, poziția foarte puternică a reclamantei, care întărește caracterul de restrângere a concurenței al dispoziției contestate.

120 În ceea ce privește normele de admitere în competiție și în special obligația participanților de a-și livra întreaga producție în vederea vânzării acesteia la licitațiile organizate de către reclamantă, Tribunalul consideră că această obligație de livrare le interzice participanților la competiție utilizarea unui alt canal de vânzare decât cel al licitațiilor organizate de reclamantă. Prin urmare, în aceleași condiții ca cele care tocmai au fost definite, această dispoziție ar putea avea un efect de restrângere a concurenței.

121 Tribunalul consideră, de asemenea, nefondat argumentul reclamantei întemeiat pe faptul că livrarea întregii producții a unui participant este necesară pentru a permite o apreciere corectă a calității întregii producții a crescătorilor, întrucât, pentru a satisface acest obiectiv, nu este necesar ca pieile vizate de sistemul de competiție să fie vândute prin intermediul reclamantei. Această activitate nu are, într-adevăr, nicio legătură cu controlul calității pieilor în cauză.

122 Astfel cum s-a arătat deja, aprecierea efectelor obligației de livrare exclusivă implică necesitatea de a lua în considerare contextul economic și juridic în care se situează această obligație. Obligația respectivă se poate combina cu altele și poate avea un efect cumulativ de restrângere a concurenței (a se vedea în special Hotărârea Curții din 28 februarie 1991, Delimitis, menționată anterior, punctul 14). În acest sens, Tribunalul consideră că, în

circumstanțele din speță, obligația de livrare exclusivă atașată sistemului de competiție, împreună cu obligațiile de livrare exclusivă aferente mecanismelor de asistență de urgență și avansului pentru animale tinere restrâng, prin ele însele și prin efectul lor cumulativ, concurența, în măsura în care concurenților reclamantei le este mai dificil să aibă acces pe piață, deoarece principala sursă de aprovizionare cu piei în Danemarca le este în mare parte închisă.

123 Tribunalul consideră, în consecință, că s-a stabilit conform legii de către Comisie faptul că obligația oricărui membru de a livra în totalitate asociației DPA producția sa în vederea vânzării, pe de o parte în cazul în care membrul respectiv a solicitat să beneficieze de un avans pentru animale tinere și, pe de altă parte, în cazul în care membrul respectiv dorește să intre în competiție, ar putea restrânge concurența în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat.

4.1.4. Cu privire la articolul 5 din acordul standard privind controlul prelucrării pieilor

124 La punctul 10 litera (ii) din decizie, se prevede că:

„Obligația de livrare a întregii producții de piei [...], care este conținută de acordul standard privind controlul prelucrării pieilor, le limitează membrilor DPF opțiunile, împiedecându-i să își stabilească în mod independent politica de vânzări. Aceasta împiedică accesul concurenților pe piață, prin închiderea principalei lor surse de aprovizionare cu piei în Danemarca. »

Punctul 14 din decizie precizează că:

„Încălcările au început cel mai târziu la următoarele date:

[...]

iv) la 1 ianuarie 1973, în ceea ce privește obligația de livrare a întregii sale producții, prevăzută de acordul standard privind controlul prelucrării pieilor. ”

125 Din probele de la dosar reiese că mecanismul de control al prelucrării pieilor se bazează, pe de o parte, pe acordul standard privind controlul prelucrării pieilor, stabilit de DPA și, pe de altă parte, pe un set de contracte individuale încheiate între DPA și crescătorii care doresc să li se recunoască calitatea de centru de prelucrare a pieilor. Aceste acorduri individuale trebuie să respecte dispozițiile acordului standard. Un centru de prelucrare a pieilor, care în realitate este condus de un crescător, membru al DPF, este un centru specializat care asigură nu numai prelucrarea pieilor provenite din efectivul propriu, ci, de asemenea, a pieilor provenite de la alți crescători, care nu vor să asigure prelucrarea pieilor proprii sau care nu se consideră în măsură să facă acest lucru. DPA se obligă să controleze constant centrele de prelucrare a pieilor.

126 Articolul 5 din acordul standard privind controlul prelucrării pieilor prevede că:

„Centrul de prelucrare a pieilor își asumă angajamentul de a nu servi decât interesele DPA și, în special, de a nu prezenta pieile din producția proprie sau pieile care i-au fost livrate altor persoane decât reprezentății DPA. Centrul de prelucrare a pieilor se angajează, de asemenea, să nu organizeze vânzări sau orice altă formă de expediere a pieilor către cumpărători sau alte organisme de vânzare decât DPA. »

Argumentele părților

127 Reclamanta susține că pârâta comite o eroare atunci când face trimitere, la punctul 10 (ii) din decizie, la „obligația de livrare a întregii sale producții de piei, conținută de acordul standard privind controlul prelucrării pieilor.” Conform reclamantei, obiectivul său a fost acela de a încuraja cât mai mulți membri posibil să își prelucreze singuri pieile, deoarece este un aspect important al producției și constituie un factor de raționalizare; de asemenea, le permite crescătorilor să își minimizeze costurile. În vederea încurajării crescătorilor să prelucreze singuri pieile, acestora li se asigură o asistență constantă, printre altele, prin cursuri specializate. Conform acordului privind controlul prelucrării pieilor, reclamanta efectuează un control al calității prelucrării pieilor efectuate de crescătorii în cauză, care operează centre de prelucrare a pieilor pe cont propriu. Această cooperare îi permite centrului de prelucrare a pieilor să obțină statutul de „centru de prelucrare profesională a pieilor”. Conform reclamantei, în schimbul acestui statut, centrele de prelucrare se angajează să nu practice direct activități care intră în concurență cu vânzările la licitație ale reclamantei, servind drept intermediari sau funcționând ca centre de depozitare pentru terți concurenți ai DPF. Un centru de prelucrare a pieilor care a aderat la acordul cu privire la controlul prelucrării pieilor poate asigura prelucrarea pieilor pentru oricine. Orice crescător, după abatorizarea animalelor, le poate livra unui centru de prelucrare a pieilor și apoi poate recupera pieile prelucrate, putându-le vinde oriunde.

128 Conform Comisiei, articolul 5 din acordul privind controlul prelucrării pieilor limitează posibilitatea de alegere a membrilor DPF și îi împiedică să stabilească în mod autonom politica de vânzări pe care doresc să o urmeze. Această dispoziție are ca efect privarea crescătorului care a livrat animalele în vederea jupuirii centrului de prelucrare a pieilor de posibilitatea de a solicita centrului, de exemplu, să prezinte pieile sale unuia din concurenții reclamantei. Este important să se țină seama, în această privință, de faptul că nu crescătorul este cel care îi solicită centrului de prelucrare a pieilor să nu-i prezinte pieile și că, dacă un crescător i-ar solicita centrului de prelucrare a pieilor să-i prezinte producția de piei unor potențiali cumpărători, solicitarea i-ar fi refuzată din cauza dispoziției contestate. Conform Comisiei, această dispoziție, care restrânge concurența, se opune livrării de către crescători a producției proprii de piei către alte case de licitații decât cea a reclamantei, centrul de prelucrare neavând posibilitatea de a le prezenta producția altor cumpărători sau case de licitații interesate. O astfel de interdicție complică în mod vădit livrarea de piei la alte licitații decât cele organizate de către reclamantă și întărește obligațiile de livrare prevăzute în altă parte. Comisia susține că, întrucât exista deja o interdicție de concurență în statut, nu mai era necesar să fie reiterată în acordul privind controlul prelucrării pieilor, însă reclamanta a făcut totuși acest lucru, refuzând să abroge această dispoziție la cererea Comisiei. În afară de aceasta, faptul că dispoziția contestată conține o obligație care face dificile livrările de piei la alte case de licitații decât cele ale reclamantei vine să confirme că efectele restrictive ale interdicției de concurență au fost

întărite de o practică concertată de nelivrare către concurenții reclamantei. Însă, această restrângere a concurenței se referă la toți crescătorii care practică jupuirea într-un centru de prelucrare a pieilor, care este parte la acordul privind controlul prelucrării pieilor, adică aproximativ 30 % din crescători în 1984/1985 și 20 % din crescători în 1987/1988.

Constatările Tribunalului

129 Tribunalul reamintește, în primul rând, că în Hotărârea din 21 noiembrie 1991, Technische Universitaet Muenchen, punctele 13 și 14 (C-269/90, Rec. p. I-5469), Curtea a considerat că:

„ [...] fiind vorba de o procedură administrativă care implică evaluări tehnice complexe, Comisia trebuie să dispună de o putere de apreciere pentru a fi în măsură să își îndeplinească atribuțiile.

Însă, în cazul în care instituțiile Comunității dispun de o astfel de putere de apreciere, respectarea garanțiilor conferite de ordinea juridică comunitară în cadrul procedurilor administrative este de o importanță fundamentală. Printre aceste garanții se numără, în special, obligația unei instituții competente de a analiza cu grijă și imparțialitate toate elementele relevante din speță [...], precum și acela de a motiva decizia suficient. Acesta este singura modalitate în care Comisia poate verifica dacă au fost reunite elementele de fapt și de drept de care depinde exercitarea puterii de apreciere”.

Principiul unei motivări suficient de precise, stabilit la articolul 190 din tratat, constituie unul dintre principiile fundamentale ale dreptului comunitar, a cărui respectare trebuie asigurată de instanță, prin ridicarea din oficiu, dacă este necesar, a unui motiv întemeiat pe neîndeplinirea acestei obligații (Hotărârea Curții din 20 martie 1959, Nold/Haute Autorité, 18/57, Rec. p. 89, Hotărârea Tribunalului din 28 ianuarie 1992, Speybrouck/Parlement, T-45/90, Rec. p. II-33).

Prin urmare, trebuie să se analizeze dacă decizia, care se situează într-un cadru de evaluări economice complexe, a fost adoptată în conformitate cu principiile enunțate anterior în ceea ce privește acordul standard privind controlul prelucrării pieilor.

130 Tribunalul consideră că din analiza articolului 1 alineatul (1) litera (d) din decizie rezultă că, în opinia Comisiei, două tipuri de interdicții prevăzute la articolul 5 din acordul standard privind controlul prelucrării pieilor au constituit o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din tratat: pe de o parte, interdicția impusă centrului de prelucrare a pieilor de a prezenta piei altor cumpărători decât DPA și, pe de altă parte, interdicția impusă centrului de prelucrare a pieilor de a organiza vânzări sau orice altă formă de expediere în beneficiul altor cumpărători decât DPA.

131 În ceea ce privește interdicția impusă centrului de prelucrare a pieilor de a prezenta piei altor cumpărători decât DPA, Tribunalul nu poate decât să constate că această parte a dispozitivului nu este deloc motivată în decizie și că doar explicațiile Comisiei în acest sens, figurează în întâmpinare și în duplică. Însă, conform unei jurisprudențe constante, motivarea

unei decizii trebuie să figureze în cuprinsul deciziei. Decizia nu poate fi explicată pentru prima dată *ex post facto* în fața instanței comunitare decât în circumstanțe excepționale, care nu sunt reunite în speță (a se vedea Hotărârile Curții din 26 noiembrie 1981, Michel/Parlement, 195/80, Rec. p. 2861 și din 8 martie 1988, Sergio/Comisia, 64/86, 71/86 - 73/86 și 78/86, Rec. p. 1399; a se vedea Hotărârea Tribunalului din 20 martie 1991, Pérez-Mínguez Casariego/Comisia, T-1/90, Rec. p. II-143). Prin urmare, trebuie să se constate că această parte a dispozitivului nu este însoțită de nicio motivare de natură să constituie suportul necesar pentru aceasta și, în consecință, trebuie anulată.

132 În ceea ce privește interdicția impusă centrelor de prelucrare a pieilor de a organiza vânzări sau orice altă formă de expediție în beneficiul altor cumpărători decât cei a DPA, Tribunalul nu poate decât să constate că singura motivare a deciziei care poate constitui suportul respectivei părți a dispozitivului este cea referitoare la pretinsa obligație de livrare a întregii producții de piei care este conținută de acordul standard privind controlul prelucrării pieilor și care figurează la punctele 10 (ii) și 14 (iv), menționate anterior, din decizie. Totuși, Tribunalul consideră că nici formularea dispoziției contestate, nici modul practic de funcționare a asociației reclamante nu impun o asemenea obligație de livrare exclusivă, astfel cum a recunoscut de altfel, implicit, dar necesar, Comisia în argumentele din întâmpinare, menționate anterior.

133 În ceea ce privește formularea efectivă a articolului 5 din acordul privind controlul prelucrării pieilor, menționat anterior, Tribunalul consideră că respectivul articol nu instituie, în sine, nicio obligație de livrare exclusivă, fie că este vorba de o obligație care le impune crescătorilor să livreze în întregime producția proprie de piei centrelor de prelucrare a pieilor sau acestora din urmă să livreze asociației reclamante întreaga producție de piei tratate, în scopul vânzării acestora numai la licitațiile organizate de aceasta.

134 Această analiză literală este confirmată de analiza modului practic de funcționare a asociației reclamante. De fapt, reclamanta a susținut, fără a fi contrazisă de Comisie, că un centru de prelucrare a pieilor care a aderat la acordul referitor la controlul prelucrării pieilor poate realiza prelucrarea pieilor pentru oricine, precum și că orice crescător, după abatorizarea animalelor, le poate livra unui centru de prelucrare a pieilor și apoi poate recupera pieile prelucrate și le poate vinde prin tranzacții private fie comercianților de piei, fie concurenților reclamantei pentru a fi vândute la licitațiile organizate aceștia din urmă (a se vedea considerentul 127 de mai sus). În afară de aceasta, trebuie reamintit că Tribunalul a considerat că articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul reclamantei îi obligă, în mod vădit, pe membrii DPF să nu acționeze într-un mod în care să intre în concurență directă cu activitățile de vânzare ale reclamantei, însă nu conține, în sine, nicio obligație de livrare exclusivă, această dispoziție având ca efect, în esență, interzicerea colectării pieilor, pentru orice membru al cooperativei, în vederea altor vânzări la licitație decât cele organizate de către reclamantă (a se vedea punctul 73).

135 Această constatare este confirmată, în cele din urmă, chiar de argumentul Comisiei, astfel cum este prezentat în întâmpinarea și în duplica acesteia, întrucât instituția pârâtă s-a limitat să susțină că dispoziția contestată restrânge concurența și întărește obligațiile de livrare deja

existente, fără să pretindă nicăieri că articolul 5 din acordul cu privire la controlul prelucrării pieilor conține, în sine, vreo obligație de livrare exclusivă.

136 Din considerațiile precedente reiese că singura parte a motivării deciziei care poate constitui un suport util pentru constatarea încălcării articolului 1 alineatul (1) litera (d) din dispozitiv, în ceea ce privește interdicția impusă centrului de prelucrare a pieilor de a organiza vânzări sau orice altă formă de expediere în beneficiul altor cumpărători decât DPA, este eronată.

137 Din cele de mai sus reiese, fără să fie necesar ca Tribunalul să analizeze dacă dispoziția contestată restrânge concurența sau dacă aceasta întărește efectul unor obligații de livrare exclusivă conținute, pe de altă parte, de statutul reclamantei, întrucât acest argument nu a fost prezentat de Comisie în decizie, însă figurează, pentru prima dată, în memoriile depuse în fața Tribunalului, că articolul 1 alineatul (1) litera (d) din decizie trebuie anulat. Pe de altă parte, din cele de mai sus reiese, de asemenea, că, în decizie, Comisia nu i-a imputat reclamantei nicio practică concertată, alta decât cea legată de articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul DPF, asupra căreia Tribunalul s-a pronunțat la punctul 83 de mai sus. În consecință, Tribunalul trebuie să anuleze, astfel cum susține în mod corect reclamanta, articolul 1 alineatul (1) din decizie, în măsura în care acesta vizează practici concertate care constituie o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din tratat.

4.2. Cu privire la efectul asupra schimburilor comerciale intracomunitare și la incidența considerabilă asupra concurenței

138 În decizie, Comisia consideră că se aduce atingere comerțului între statele membre în măsura în care articolul 4 punctul 1 litera (f) din statutul DPF și obligația de livrare a întregii producții de piei, căreia i se subordonează posibilitatea de a beneficia de avansul pentru animalele tinere, de a fi afiliat sistemului de asistență de urgență și de a fi admis în competiție, au ca obiect sau ca efect limitarea accesului concurenților pe piață prin crearea unui monopol *de facto* în ceea ce privește livrarea și vânzarea de piei de vizon și de vulpe în Danemarca. Conform deciziei, această limitare sau înlăturare a unei veritabile concurențe duce la partajarea pieței comune, în măsura în care concurenții DPF nu pot avea practic acces pe piața daneză, și produce efecte considerabile asupra comerțului între statele membre, având în vedere importanța sectorului blănurilor în Danemarca, care reprezintă mai mult de 27 % din producția mondială de vizon.

Argumentele părților

139 Reclamanta susține că dispozițiile contestate au o incidență atât de redusă asupra concurenței și a schimburilor intracomunitare, încât este permis, conform regulii „*de minimis*”, să nu se țină cont de ele. Niciun crescător nu are posibilitatea de a influența oferta și, prin urmare, prețurile.

140 Comisia, făcând trimitere la Hotărârea Curții din 25 februarie 1986, Windsurfing International/Comisie (193/83, Rec. p. 661), susține că dispozițiile contestate îi împiedică pe membrii asociației să trimită o parte din producția lor către alte state membre pentru a fi vândută. Invocând Hotărârea din 25 martie 1981, denumită „a cheagului”, menționată anterior, punctul 13, Comisia consideră că restrângerea concurenței ca urmare a dispozițiilor contestate este de natură să împiedice concurența între întreprinderile de vânzare la licitație. Nu este relevant faptul că dispozițiile în cauză au și alte scopuri. Comisia notează că HBA a obținut o mult mai mare proporție din pieile produse în alte țări nordice decât în Danemarca. Aceasta reamintește, de asemenea, că producția daneză de piei de vizon reprezintă 72 % din producția statelor membre și că cifra de afaceri a reclamantei depășește cu mult 200 de milioane ECU.

Constatările Tribunalului

141 Pentru a aprecia, având în vedere interdicția prevăzută la articolul 85 alineatul (1) din tratat, efectul de restrângere a concurenței care rezultă, după caz, din dispozițiile contestate, cu privire la care Tribunalul a considerat că ar putea avea un astfel de efect, este necesar să se analizeze dacă acestea au o incidență semnificativă asupra concurenței intracomunitare, adică trebuie, în special, să se verifice dacă dispozițiile contestate, „pe baza unui ansamblu de elemente obiective de drept și de fapt, (permit) să se prevadă, cu un grad de probabilitate suficient, dacă (acestea pot) avea o influență directă sau indirectă, actuală sau potențială asupra fluxurilor comerciale între statele membre” (a se vedea Hotărârea Curții din 30 iunie 1966, Société Technique Minière, menționată anterior). Prin urmare, trebuie stabilit dacă dispozițiile contestate ar putea duce, în special, la partajarea pieței comune, în măsura în care concurenții DPF nu pot avea practic acces la piața daneză și, prin urmare, ar putea face mai dificilă întrepătrunderea economică urmărită de tratat.

142 Tribunalul estimează că, pentru a răspunde la această parte a motivului, trebuie citate următoarele cifre, care au fost furnizate de reclamanta însăși sau care nu au fost contestate de către aceasta:

- în primul rând, producția daneză de piei de vizon reprezintă aproximativ 72 % din producția totală a statelor membre;

- în al doilea rând, din cele 9 milioane de vizoni și 240 000 de vulpi produse în medie anual în Danemarca, în 1985/1986, DPA a vândut 8 milioane și respectiv 185 000 și, în 1986/1987, 8,3 milioane și respectiv 190 000;

- în al treilea rând, în ceea ce privește pieile de vizon, 98% din acestea sunt exportate.

Aceste exporturi sunt destinate altor state membre într-o proporție care variază, în funcție de an, între 33 % și 46 %; ; în ultimul rând, conform afirmației reclamantei în cursul audierii, aceasta regrupează 5 000 de crescători, cu toate că numai 50 din 100 de crescători danezi nu se numără printre membrii acesteia.

143 Tribunalul consideră că din aceste cifre reiese că o parte însemnată din producția comunitară de piei în cauză este comercializată în conformitate cu dispozițiile contestate. Prin urmare, acestea, deja recunoscute de Tribunal ca susceptibile de a încălca articolul 85 alineatul (1) din tratat, ar putea, prin urmare, deturna fluxurile comerciale de la cursul lor firesc și aduce astfel atingere comerțului între statele membre. În aceste condiții, Comisia a concluzionat corect că statutul și dispozițiile care reglementează funcționarea reclamantei și în privința cărora Tribunalul a recunoscut că ar putea încălca articolul 85 alineatul (1), au o incidență considerabilă asupra concurenței și asupra schimburilor comerciale intracomunitare.

144 Prin urmare, partea motivului care invocă lipsa unor efecte considerabile asupra concurenței și asupra comerțului intracomunitar trebuie respinsă.

4.3. Cu privire la aplicarea articolului 85 alineatul (3) din tratat

145 În decizie, Comisia a considerat că statutul și normele notificate nu pot beneficia de o exceptare în temeiul articolului 85 alineatul (3), întrucât nu sunt îndeplinite condițiile de exceptare. În ceea ce privește avansul pentru animale tinere, condițiile de admitere în competiție și acordul standard privind controlul prelucrării pieilor, decizia constată că aceste dispoziții, care nu au fost, în mod formal, notificate Comisiei, nu intră în sfera de aplicare a articolului 4 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și, prin urmare, nu pot pretinde o exceptare în temeiul articolului 85 alineatul (3). O astfel de exceptare nu poate fi, în orice caz, acordată, conform deciziei, în măsura în care dispozițiile respective restrâng concurența în același mod ca dispozițiile notificate.

Argumentele părților

146 Reclamanta susține, în replică, faptul că sunt îndeplinite condițiile de la articolul 85 alineatul (3) din tratat și că, în orice caz, Comisia ar fi trebuit să fie de acord cu cererea de exceptare în temeiul articolului 85 alineatul (3) din tratat, prezentată de aceasta.

147 Comisia susține că a arătat în decizia sa faptul că nu erau îndeplinite condițiile de exceptare și că reclamanta nu a contestat acest lucru în cererea sa. Prin urmare, Comisia consideră că acest motiv, prezentat prima dată în replică, este inadmisibil.

Constatările Tribunalului

148 Tribunalul constată că acest motiv a fost invocat pentru prima dată în replică. În conformitate cu articolul 42 alineatul (2) primul paragraf din regulamentul de procedură al Curții, la data respectivă în vigoare și aplicabil Tribunalului în temeiul articolului 11 paragraful al treilea din decizia Consiliului din 24 octombrie 1988 de instituire a unui tribunal de primă instanță al Comunităților Europene, al cărui text a fost în mare parte reluat de articolul 48 alineatul (2) primul paragraf din regulamentul de procedură al Tribunalului, „prezentarea de noi motive în cursul procedurii este interzisă, cu excepția cazului în care aceste motive se

întemeiază pe elemente de drept și de fapt apărute în cursul procedurii scrise” . Prin urmare, această parte a motivului este inadmisibilă.

149 Din considerațiile anterioare rezultă că decizia trebuie anulată după cum urmează:

- articolul 1 alineatul (1), în măsura în care acesta leagă de dispoziția prevăzută la litera (a) practicile concertate care constituie o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din tratat;

- articolul 1 alineatul (1), în măsura în care acesta se referă la practici concertate care constituie o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din tratat;

- articolul 1 alineatul (1) litera (d) privind constatarea unei încălcări a articolului 85 alineatul (1) din tratat de către articolul 5 din acordul standard privind controlul prelucrării pieilor.

- articolul 1 alineatul (2), în măsura în care obligă reclamanta, pe de o parte, să pună capăt pretinselor practici concertate și, pe de altă parte, să elimine articolul 5 din acordul standard privind controlul prelucrării pieilor.

Cu privire la pretențiile subsidiare de anulare a amenzii sau de reducere a sumei acesteia

Argumentele părților

150 Reclamanta susține că, în cazul în care a comis o eroare de drept, respectiva eroare este scuzabilă. Aceasta nu s-a gândit că asociațiile și activitățile acestora în domeniul reglementat de tratat în materie de concurență sunt apreciate pe o bază diferită de cea a normelor de drept danez. Printr-o scrisoare din partea Monopoltilsynet, din data de 24 septembrie 1986, autoritățile daneze competente în materie de concurență au arătat Comisiei că ele nu au găsit niciun temei juridic pentru a interveni în legătură cu statutul reclamantei sau pentru a cere ca aceasta din urmă să fie înscrisă în registrul Monopoltilsynet. Reclamanta subliniază, pe lângă aceasta, că a modificat toate dispozițiile statutare pe care era întemeiată decizia Comisiei, pentru a-și dovedi bunăvoința.

151 Reclamanta arată, în replica sa, că, în calitate de societate cooperativă, și-a întemeiat activitățile comerciale pe principii cooperatiste, al căror corolar, în majoritatea țărilor, este o obligație generală de livrare, atașată calității de membru. Normele reclamantei sunt mai puțin restrictive și aceasta a putut considera în mod legitim că nu a existat nicio încălcare a normelor de concurență. Aceasta s-a întemeiat pe o tradiție cooperatistă care există în toate statele membre.

152 Făcând trimitere la cauza Frubo (Decizia 74/433/CEE a Comisiei din 25 iulie 1974, JO L 237, p. 16), cauza conopidelor (Decizia 78/66/CEE a Comisiei din 2 decembrie 1977, JO 1978, L 21, p. 23), cauza cheagului (Decizia 80/234/CEE a Comisiei din 5 decembrie 1979, JO 1980, L 51, p. 19) și cauza floriculturii (Decizia 88/491/CEE a Comisiei din 26 iulie 1988, JO L 262,

p. 27), reclamanta arată că nu au fost aplicate amenzi cooperativelor în cauză de către Comisie, chiar dacă activitățile acestora aveau efecte mult mai restrictive asupra concurenței decât cele din cazul de față.

153 Comisia contestă că reclamanta ar fi putut comite o eroare de drept scuzabilă. Aprecierea autorităților daneze se referă exclusiv la dreptul danez. Reclamanta ar fi trebuit să știe că toate dispozițiile contestate și, în special, obligația de livrare exclusivă pentru licitațiile sale erau incompatibile cu articolul 85 alineatul (1) din tratat. Comisia afirmă că a ținut seama de faptul că reclamanta a prezentat, de la primirea comunicării obiecțiilor, propuneri concrete de modificare a statutului în vederea încetării restricțiilor contestate. Făcând trimitere la hotărârile denumite „Pioneer” (Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française/Comisia, 100/80 - 103/80, Rec. p. 1825) și „Anseau-Navewa” (Hotărârea Curții din 8 noiembrie 1983, Anseau-Navewa/Comisia, 96/82 - 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 și 110/82, Rec. p. 3369), Comisia reamintește că trebuie să aibă în vedere caracterul disuasiv al acțiunii sale și că trebuie să ia în considerare un număr mare de factori, a căror natură și importanță variază în funcție de tipul de încălcare în cauză și de circumstanțele speciale ale încălcării respective. Comisia s-a conformat acestor orientări când a fixat suma amenzii în speță.

154 În cauzele citate de reclamantă, Comisia a considerat că se încălca articolul 85 alineatul (1) și că nu se putea acorda o exceptare în temeiul alineatului (85) alineatul (3) din tratat. În afară de aceasta, cauzele respective, cu excepția cauzei cheagului, se refereau toate la produse incluse în anexa II la tratat, menționată la articolul 38 din tratat. Comisia reamintește că, mai mult, în cauza Meldoc (Decizia 86/596/CEE a Comisiei din 26 noiembrie 1986, JO L 348, p. 50), în care erau vizate cinci întreprinderi, dintre care patru cooperative din sectorul produselor lactate, a aplicat amenzi mai mari decât cea aplicată reclamantei.

155 Guvernul danez este de părere că nu trebuie aplicată o amendă reclamantei, întrucât membrii acesteia consideră statutul în cauză o parte normală a respectivei structuri a cooperativei și nu ca având ca obiect restrângerea concurenței. Acesta susține că nu a existat, în speță, o încălcare gravă sau intenționată a articolului 85 din tratat și că trebuie să se țină cont de acest lucru ca circumstanță atenuantă.

Constatările Tribunalului

156 Tribunalul consideră, în primul rând, că, în ceea ce privește argumentul reclamantei întemeiat pe faptul că eroarea sa scuzabilă a fost susținută de reacțiile autorităților daneze competente în materie de monopol, trebuie să se arate că scrisoarea din partea Monopoltilsynet din 24 septembrie 1986 nu se referă decât la înscrierea reclamantei în registrul Monopoltilsynet și că, în afară de aceasta, respectiva scrisoare nu se referă, în ceea ce privește dispozițiile menționate de decizie, decât la statutul reclamantei. În al doilea rând, Tribunalul reamintește că dintr-o jurisprudență constantă a Curții rezultă că articolele 85 și 86 din tratat, citite în coroborare cu articolul 5 din tratat, impun statelor membre să nu ia măsuri care ar putea elimina efectul util al normelor de concurență aplicabile întreprinderilor. În consecință și în orice caz, o scrisoare din partea autorităților naționale, daneze în speță, privind condițiile de aplicabilitate a normelor de concurență, nu poate obliga în niciun fel Comisia în ceea ce

privește aplicarea articolului 15 din Regulamentul nr. 17/62 (Hotărârea Curții din 28 martie 1985, CICCE/Comisia, punctul 27, 298/83, Rec. p. 1105).

157 Tribunalul consideră, în al treilea rând, că trebuie reamintit faptul că, în conformitate cu o jurisprudență constantă a Curții (a se vedea, cel mai recent, Hotărârea din 8 februarie 1990, Tipp-Ex/Comisia, C-279/87, Rec. p. I-261), pentru ca o încălcare să poată fi considerată ca fiind comisă în mod deliberat, nu este necesar ca întreprinderea să fi fost conștientă de nerespectarea interdicției prevăzute la articolul 85 din tratat; este suficient ca aceasta să nu fi putut ignora faptul că respectiva conduită avea ca obiect sau ca efect restrângerea concurenței pe piața comună.

158 Tribunalul consideră că acesta este cazul în speță, date fiind, pe de o parte, diferitele dispoziții care îi obligă pe crescători să își livreze întreaga producție de piei în vederea vânzării la licitațiile organizate de către reclamantă și, pe de altă parte, natura obligației de neconcurență prevăzută la articolul 4 punctul 1 litera (f) din statut, precum și efectul cumulativ al acestor dispoziții.

159 Tribunalul consideră, de asemenea, că deciziile Comisiei, astfel cum au fost citate de către reclamantă, nu erau de natură să îi creeze reclamantei o expectativă legitimă și, în special, să lase să se înțeleagă că o societate cooperativă nu intra, din principiu, în sfera de aplicare a articolului 85 din tratat. Dimpotrivă, din aceste decizii reiese că, de multă vreme, Comisia consideră că anumite dispoziții statutare ale societăților cooperative pot să fie contrare articolului 85 alineatul (1) din tratat. Argumentul reclamantei, întemeiat pe faptul că niciodată Comisia nu a aplicat o amendă unei întreprinderi cooperative, nu poate fi nici el acceptat. Comisia a făcut trimitere, în mod corect, la decizia sa din cauza Meldoc, menționată anterior. Mai mult, Tribunalul reamintește că a fost luat în considerare de către Comisie, ca circumstanță atenuantă, faptul că activele reclamantei sunt proprietatea producătorilor care sunt membri ai acesteia, ei depinzând astfel direct, în ceea ce privește veniturile lor, de rezultatele cooperativei.

160 În ceea ce privește argumentul întemeiat pe bunăvoința reclamantei, dovedită prin faptul că aceasta a modificat dispozițiile contestate, Tribunalul consideră că din analiza alineatului (14) din decizia pe care Comisia a luat-o deja în considerare, ca circumstanță atenuantă, reiese faptul că reclamanta a prezentat propuneri concrete în vederea eliminării restricțiilor contestate. Este necesar să se adauge că, în cazul în care articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 prevede că pentru a stabili suma amenzii trebuie să se ia în considerare, pe lângă gravitatea încălcării, și durata acesteia, Comisia poate aplica o amendă chiar dacă, în speță, întreprinderea în cauză modifică dispozițiile contrare articolului 85 alineatul (1) din tratat, această modificare neproducând efecte decât în viitor.

161 Cu toate acestea, astfel cum s-a constatat anterior, Tribunalul a decis să anuleze parțial dispozitivul deciziei, în condițiile precizate la punctul 149 de mai sus. În circumstanțele din speță, Tribunalul consideră că se va face o apreciere corectă a efectelor acestor anulări prin reducerea amenzii aplicate cu 40 % și că, în consecință, o amendă de 300 000 ECU este

corespunzătoare gravității încălcării regulilor comunitare de concurență constatate și duratei acestei încălcări.

162 Din considerentele de mai sus reiese că decizia trebuie anulată în limitele precizate la punctul 149 anterior, că amenda aplicată reclamantei trebuie redusă de la 500 000 ECU la 300 000 ECU și că restul concluziilor din cerere trebuie respinse.

Cu privire la cheltuielile de judecată

163 În temeiul articolului 87 alineatul (3) primul paragraf din regulamentul de procedură al Tribunalului, dacă părțile cad în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, Tribunalul poate să hotărască repartizarea cheltuielilor de judecată sau ca părțile să suporte propriile cheltuieli de judecată. În speță, întrucât fiecare din părți a căzut parțial în pretenții, Tribunalul consideră că prin decizia ca părțile să suporte propriile cheltuieli de judecată se va face o apreciere corectă a circumstanțelor cauzei. Pe de altă parte, intervenientele care au susținut pretențiile reclamantei vor suporta, în conformitate cu articolul 87 alineatul (4) din același regulament, propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a doua)

declară și hotărăște:

- 1) Anulează articolul 1 alineatul (1) din Decizia Comisiei din 28 octombrie 1988 (IV/B-2/31.424 - Hudson's Bay - Dansk Pelsdyravlerforening, JO L 316, p. 43), în măsura în care acesta vizează practici concertate care constituie încălcări ale articolului 85 alineatul (1) din tratat.**
- 2) Anulează articolul 1 alineatul (1) litera (d) din decizia respectivă.**
- 3) Anulează articolul 1 alineatul (2) din respectiva decizie, în măsura în care obligă reclamanta, pe de o parte, să pună capăt pretinselor practici concertate și, pe de altă parte, să elimine articolul 5 din acordul standard privind controlul prelucrării pieilor.**
- 4) Stabilește valoarea amenzii aplicate reclamantei la articolul 2 din această decizie la 300 000 ECU.**
- 5) În privința celorlalte aspecte, acțiunea este respinsă.**
- 6) Fiecare dintre părți, inclusiv intervenientele, vor suporta propriile cheltuieli de judecată.**

Cruz Vilaça

Saggio

Yeraris

Briët

Biancarelli

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 2 iulie 1992.

Grefier
H. Jung

Președinte
J. L. Cruz Vilaça